A SZEPESI

ORVOS-GYÓGYSZERÉSZ EGYESÜLET

ÉVKÖNYVE

AZ 1904. EGYESÜLETI ÉVRE.

SZERKESZTETTE:

DR. ALEXANDER BÉLA

EGYESÜLETI TITKÁR.

KÉSMÁRK.

NYOMATOTT SAUTER PÁL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1905.

64134
43077

A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1904. junius hó 22-én Tátrafüreden tartott tavaszi rendes gyülés

jegyzőkönyve.

JELEN VOLT:

Dr. Daits Ede (Felka), Dr. Fái M. Miklós (Uj-Tátrafüred), Dr. Gábriel Frigyes (Szepesbéla), Gaertner Kálmán gyógyszerész (Igló), Dr. Guhr Mihály (Széplak), Dr. Jármay László (Tátrafüred), Dr. Korach Fülöp (Igló), Dr. Lorx Sándor (Lőcse), Dr. Neubauer Lajos (Igló), Dr. Papp Samu (Alsó-Tátrafüred), Dr. Radnay Sándor (Rókusz), Schmör Kornél gyógyszerész (Igló), Dr. Schön Leo (Szepesváralja), Dr. Schwarz Aladár (Késmárk), Dr. Stern Adolf (Krompach), Dr. Szász Ágoston (Szepes-Szombat), Dr. Széli Gyula (Igló), Dr. Tátray Gergely (Késmárk), Dr. Teichner Lipót (Késmárk), Dr. Weisz Sándor (Lőcse), Dr. Alexander Béla (Késmárk). Mint vendég jelen volt: Höpfner Gusztáv fürdőigazgató (Tátrafüred), Dr. Szent-Királyi István (Tátrafüred), Dr. Kőszeg Miksa, Dr. Dobó Dezső, honvédezredorvos (B.-Gyarmat), Dr. Trattner Sándor, cs. és kir. törzsorvos (Zágráb), Dr. Weisz Frigyes (Lőcse), Thiering Oszkár, iskola-igazgató (Késmárk) és Generisch T. orvosnövendék (Késmárk).

1. Elnök Dr. Tátray Gergely üdvözli a jelenlévő egyesületi tagokat, tudomásukra hozva Dr. Politzer Jakab poprádi orvosnak az egyesületből való kilépését és Dr. Kovács József iglófüredi orvosnak belépését, ezek után megnyitottnak nyilvánýítja az ülést és felszólitja a jegyzőt a mult közgyülés jegyzőkönyvét felolvasni.

2. Felolvastatott az 1903. október 22-ikén Iglón tartott közgyülés jegyzőkönyve,

mely észrevétel nélkül tudomásul vétetett, hitelesitésére Dr. Szász Ágoston és Dr. Weisz Sándor kéretett fel.

3. Dr. Lorx Sándor a mult gyülésnek beterjesztett és jelen gyülésnek ujra felolvasott határozati javaslata

végleg egyhangulag elfogadtatott; az egyesület által 1882. október hó 12-ikén alapitott, jelenleg 2046 korona 99 fillért, de az 1902-ik évi hátralékos járulékával (100 kor.) és a még à conto Röntgen-készülék történendő visszafizetéssel (505 kor. 50 fill.) 2652 korona 49 fillér tőkét képviselő kórházi alap mint ilyen továbbra is fog kezeltetni a nevezett határozati javaslat értelmében.

4. Jelenti Dr. Tátray Gergely elnök, hogy az egyesület annak idején üdvözölte Szepes megye főispánját v. b. t. t.-á való kinevezése alkalmából; a főispán úr ő Nagyméltósága szivesen vette az üdvözlést, mint eddig úgy ezentúl is barátja marad a Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesületnek.

Tudomásúl vétetik.

5. Jelenti elnök, hogy a késmárki ipartestületi betegsegélyző pénztár Igazgatósága felkereste őt és azon inditványt tett előtte, hogy a késmárki orvosok egy bizonyos sorrendben évenként felváltva kezeljék nevezett pénztár tagjait évi 1000 korona fix összegért; jelenti, hogy ezen ügyben összehivta a késmárki orvosokat, kik a szabad orvosi választás mellett vannak, hivatkozva a szepesi orvosok rendtartására; előadó kéri a gyülést ez ügyben határozatot hozni.

Dr. Lorx Sándor inditványozza, hogy ezen ügy a napirend következő pontjával együtt, t. i. a késmárki kerületi betegsegélyző pénztár Igazgatóságának átiratával együtt tárgyaltassék, mely átirat a késmárki kerületi betegsegélyző pénztár összes orvosaihoz küldetett és az orvosi dijak önkényes leszállitását jelenti ki; az átirat következőleg hangzik: »Késmárki kerületi betegsegélyző pénztár. 546. sz./904. Tekintetes Dr. X. Y. orvos úrnak. Tisztelettel értesitjük, miszerint a f. é. ápril hó 20-án megtartott igazgatósági ülésről felvett jegyzőkönyv 8-ik pontja értelmében elhatároztatott, hogy hosszabb ideig tartó betegségeknél az orvosi dijak következőképen állapittatnak meg és pedig: 5-szöri látogatás 1 kor., 5—10-ig 80 fillér, tiz látogatáson felül pedig 60 fillér. A midőn kérjük orvos urat erről tudomást venni,

maradunk: Késmárk, 1904. május hó 8-án. Tisztelettel: Késmárk kerületi betegsegélyző pénztár, Késmárk«.

Elnök jelenti, hogy ezen utóbbi ügy változást szenvedett, mert miután a késmárki orvosok kijelentették, hogy nem fogadják el az orvosi dijak leszállitását és hogy ezen határozatukat pártolás végett a gyülésnek be fogják terjeszteni, a késmárki kerületi betegsegélyző pénztár Igazgatóságától átiratot kapott, mely következőleg hangzik: »663/904. Tekintetes Dr. Tátray Gergely főorvos úrnak mint a szepesi orvos-gyógyszerész egylet e. i. elnökének Késmárkon. Vonatkozással a f. é. május hó 25-én kelt becses átiratára van szerencsénk a f. é. május hó 25-én tartott igazgatósági ülés alkalmával felvett jegyzőkönyv kivonatát főorvos úrral közölni:

15. Dr. Tátray Gergely főorvos úr átirata felolvastatott, melyben a múlt hó 20-ikán felvett jegyzőkönyv 8-ik pontjában meghatározott orvosi tiszteletdijakat úgy a maga mint a többi orvos uraknak nevében is el nem fogadja. Határozat: Krausz úr megbizatik Dr. Tátray Gergely főorvos urat felkeresni és őt ezen határozat okáról felvilágositani, továbbá egy szükebbkörű bizottság kiküldését javaslatba hozni, mely ezen ügyet igazgatóságunk három tagjával tárgyalná s esetleg egy megállapodást létre hozna. A midőn főorvos urat kérjük ezen ügyet a legközelebbi gyülés alkalmával tárgyalás alá venni, maradunk Késmárk, 1904. junius hó 10-én, mély tisztelettel: Késmárki kerületi betegsegélyző pénztár. Késmárk. Genersich«.

Hosszabb eszmecsere után a gyülés következőképen határozott:

Mindkét esetben fentartandó a szepesi orvosok rendtartásában mondottak épsége; a rendtartás kimondja a szabad orvosi választást, de épen úgy kimondja és határozottan jelzi az orvosi dijazást, a dijtételeket; mi a kerületi betegsegélyző egyesület azon kérelmét illeti, hogy a gyülés szükebbkörű bizottságot küldjön ki, mely az igazgatóság 3 tagjával a dolgokat megbeszélné, utal a közgyülés azon átiratára, melyet annak idején átküldött a ker. betegsegélyző pénztár Igazgatóságának értesitésére hozva, hogy a felmerülő vitás kérdések elintézése czéljából 7 tagú bizott-

ságot (illetőleg 6 tagú bizottságot) javasolt, melybe az egyesület a maga részéről Dr. Tátray Gergely elnököt, Dr. Lorx Sándort, Dr. Alexander Bélát és mint póttagot Dr. Szász Ágostont küldött ki.*)

6. Előadást tart **Dr. Jármay László** melynek czime: »A Tátra fejlődése«.

7. Előadást tart **Dr. Alexander Béla** »A csont feilődéséről, különös tekintettel a kéz és láb csontfejlődésének összehasonlitására« a mondottak illustrálására eredeti felvételeinek képeit mutatja be, demonstratióját folytatva, áttér az »X-sugár rajzképességére kóros lágy szövetek és kóros csontszövetnél« itt is használva magyarázatra eredeti felvételeit; végtére bemutat átlátszóvá tett ébrényt, melyben minden csontosodás tisztán látszik a gerinczoszlop legkisebb csontpontjától a legkifeilettebb végtag és mellkasi csontosodásig és referál két gyökereiben összenőtt pofafogról (a készitményt a jövő közgyülésen fogja bemutatni).

*) Az ezen ügyekből kifolyó áttiratok következőleg hangzanak:

1. A késmárki ipartestületi betegsegélyző pénztar tekintetes igazgatóságának Késmárk.

A Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület f. é junius hó 22-ikén Tátrafüreden tartott közgyülése alkalmával tárgyaltatott a késmárki ipartestületi betegsegélyző egyesület Tek. Igazgatóságának azon az egyesületi elnöknek tett szóbeli inditványa: miszerint a késmárki orvosok egy bizonyos sorrendben felváltva kezeljék az ipartestületi betegsegélyző pénztár tagjait évi 1000 korona fix összegért.

A rendes gyülés határozatképen kimondja, hogy épen kell tartani a szepesi orvosok rendtartását, mely határozottan kimondja a szabad orvosi választást a megállapitott dijtételek mellett. Késmárk, 1904 junius hó 29-ikén. Dr. Tátray Gergely, egyesületi elnök. Dr. Alexander Béla, egyl. titkár.

2. A késmárki kerületi betegsegélyző pénztár Tek. Igazgatóságának Késmárk-A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« f. é. junius hó 22-ikén Tátrafüreden tartott rendes gyülés alkalmával tárgyaltatott a késmárki kerületi betegsegélyző pénztár Tek. Igazgatósága által az összes orvosainak küldött átirata (az orvosi dijak leszállitása tekintetében) és azzal kapcsolatban az egyesületi elnöknek, Dr. Tátray Gergelynek átküldött 663./904. sz. átirat; az egyesületi rendes gyülés következőleg határozott: I. a szepesi orvosok rendtartásában foglaltak épen tartatnak, az orvosi dijak leszállitása nem fogadtatik el; II. mi a Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület Elnökségének 1904. junius hó 10-ikén átküldött átiratot illeti, úgy az egyesület az annak idején — 1904. julius hó 28-ikáról kelt, minden kerületi betegsegélyző pénztárnak tehát a Tek. Igazgatóságnak is átküldött átiratra is utal, melyben kimondatik, hogy felmerülő vitás kérdések, panaszok elintézésére bizalmi férfi mellé megválasztott 6 tagú bizottság alakitassék.

Késmárk, 1904. junius hó 29-ikén. Dr. Tátray Gergely, egyesületi elnök Dr. Alexander Béla, egyesületi titkár.

8. Előadást tart **Dr. Guhr M.,** melynek czime: »A psoriasis vulgaris gyógykezelése napfürdőkkel«.

9. Előadást tart **Dr. Fái M. Miklós** a »Kryoskopiáról«.

10. A következő közgyülés helyéül Dr. Lorx Sándor meg hivása folytán Lőcse jeleztetik.

Egyébb tárgy nem lévén, elnök berekeszti az ülést.

K. m. f

Dr. Alexander Béla
egyesületi jegyző.

Dr. Tátray Gergely
e. i. egyleti elnök.

Dr. Neubauer Lajos

Gärtner Kálmán.

A »Szepesi orvos-gyógyszerész egyesület« 1904-ik évi augusztus hó 20-án **Dr. Schön Leo 50 évi orvostudori jubileuma** alkalmából, Szepes-váralján tartott **díszgyűlés**

jegyzőkönyve.

JELEN VOLTAK:

Dr. Schön Leó és családja, Dr. Alexy János (Lőcse), Dr. Daits Ede (Felka), Dr. Korach Fülöp (Igló), Dr. Löwenbein Samu (Gölniczbánya), Dr. Mück Arthur (Szepesváralja), Dr. Neubauer Lajos (Igló), Dr. Rozsnyai Bertalan (Lőcse), Dr. Szász Ágoston (Szepesszombat), Dr. Tátray Gergely (Késmárk), Dr. Weisz Sándor (Lőcse), Dr. Alexander Béla (Késmárk), Dr. Szilvássy, szepesváraljai polgármester, Szontágh Sándor, szepesváraljai evangelikus lelkész, Zemancsik István szepesváraljai római katholikus plébános, Búzás Dénes, városi tanácsnok, ifj. Holénia Sándor, szepesváraljai szolgabíró, Bauer József, reáliskolai tanár, (Lőcse), Hollaender Jenő (Nádasd), Stadler Alfréd, ipartestületi elnök (Szepesváralja), Kirchmayer Ágost, póstafőnök, (Szepesváralja), Thurzó Miksa, városi rendőrkapitány, (Szepesváralja), Klempay Bertalan, városi főjegyző, (Szepesváralja), Fest Viktor, tűzoltói parancsnok (Szepesváralja), Holénia Sándor, városi ügyész, Polony Lajos, városi képviselő, Mandl Benő, Steinberger Ármin, Zipser László, Sziegfried, Varsányi István, Michalidesz János, Schusztek Vilmos, Fabiny Imre, Maibaum Miksa, Szoller Adolf, Lefkovics Mór, Lefkovics Henrik, Feuermann Móricz, Hardinszky Marcell, Harmatta János és még számos vendég.

1. Elnök Dr. Tátray Gergely megnyitva a diszgyűlést ecseteli, annak komoly és szép célját t. i. Dr. Schön Leo 50 évi orvostudori jubileumát, egyszersmind azon ritka eseményre utal, hogy az ünnepelt 50 évi munkálkodás és fáradozás után friss egészségben és munkaerőben végzi orvosi ténykedését és hivataloskodását mai napon is.

Ezután javaslatba hozza az elnök egy bizottság kiküldetését, mely bizottságnak czélja lesz az ünnepeltet lakásán felkeresni és az üdvözlés után családjával a díszgyűlésre kísérni; a bizottságba megneveztetik; Dr. Löwenbein Samu, Dr. Mück Arthur, Dr. Daits Ede és Dr. Alexander Béla, egyesületi titkár.

A kiküldött tagok elhagyva a gyűlést Dr Löwenbein Samu vezetése alatt házában keresik fel a jubilánst, a hol Dr. Löwenbein szép és megható szavakkal üdvözölte őt és megkérte, hogy vegyen részt egész családjával a tiszteletére rendezett ünnepélyen; Dr. Schön szívesen indúl hozzátartozóival és a bizottsági tagokkal az ülésre és belépve a városház termébe hangos éljenzéssel fogadtatik.

2. Elhelyezkedés után az elnök feláll és következő szavakat intéz az ünnepelthez:

»Tekintetes orvostudor Úr! Mélyen tisztelt egyesületi tag! Kedves barátom! Nagy öröm tölti el keblemet, hogy épen nekem, őszinte barátodnak, mint a szepesi orvos-gyógyszerész egyesület ezidei elnökének jutott a feladat, tégedet a mai ünnepnapodon mint elsőnek üdvözölhetni; csak azt sajnálom, hogy szónoki tehetséggel nem ajándékozott meg az ég, hogy é k e s szavakkal tolmácsolhatnám azon örömünket, hogy a szepesi orvosi karnak, egyletünknek egy buzgó tagja azon rendkívüli szerencsében részesül, hogy 50 éves orvostudori jubilaeumát testi és szellemi épségben ünnepelheti; ki még jelenleg is, 50 év múlva ifjú buzgósággal fáradozik polgártársai egészségének érdekében.

Nekem ma feladatom Téged kedves barátom, mint a szepesi orvos-gyógyszerész egylet egyik alapító és buzgó tagját ünnepelni, ki a már csak csekély számban létező alapító tagokkal és a fiatalabb kartársakkal együtt vállvetve munkálkodol az orvosi tudomány gyakorlati mezején.

Legyen szabad egyletünkben kifejtett munkásságodnak bebizonyítására röviden azon előadásokat felsorolni, melyekkel 1868 óta üléseinket élvezetesekké, tanulságosokká tenni iparkodtál és a melyek gyakran érdekes eszmecserékre szolgáltak alkalmat, úgy mint: gyógytani vázlatok; az álhártyás torokgyík kezelése; kanyarójárvány Szepesváralján és környékén; a védhimlőoltás eredményei; a gyomorgörcs kóroktana; az agy bántalmai; a himlőnyirk és a himlő; a vőrheny járvány Szepesváralján és környékén; choleradiszkuszió 1874-ben; vérhasjárvány Szepesváralján és környékén; az 1876-ik évi XIV. t. cz. tárgyilagos megbírálása; vörhenyjárvány Szepesváralján és környékén; a hökhurúttan mai

állása; a szepesváraljai irgalmasrend kórházának bemutatása és az ott követett therapeuticus elvek; stb.

Ezekből láthatja a tisztelt közgyülés, hogy a mai nap ünnepeltje nemcsak gyógykezelte betegeit, de a betegágynál szerzett bő tapasztalatait az egyleti gyüléseinkben köztudomásunkra hozta, hogy mi fiatalabb kartársai tanulhattunk és okulhattunk.

Egy félszázadon keresztül működtél csaknem szakadatlanúl Szepesváralján mint keresett, buzgó orvos, de ezen hosszú idő alatt egyúttal minden nemes és szép irán lekesültél, a közmüvelődés terén bokros érdemeket szereztél magadnak, miről polgártársaid tisztelete és szeretete ad fényes bizonyságot.

Hogy egysületünk tagjai szintén mennyire tisztelnek és szeretnek arról a mai ünnepély tesz tanuságot: engedd meg, hogy az egysületi tagok nevében átnyújthassam neked jelen emléket, mely téged és mélyen tisztelt családodat emlékeztessen a mai jubilaeumodra! Éljen a jubilár!

Elnök utolsó szavaival átnyújtja az egyesületi tagok ajándékát, ezüst kávés készletet.

3. Ezután Dr. Lorx Sándor megyei főorvos intézi szavait az ünnepelthez és ecseteli élete lefolyását: 76 év után előttünk áll a meg nem tört kartárs; 57 évvel ezelőtt teljes reményben indúlt a pályának, de egy esztendő múlva kitört a szabadságharcz és csak annak végezte után buzgólkodhatott újra tanulmányai körül; 1854-ben lett orvos, 1855-ben magister obstatriciae Bécsben, letelepedve Budapesten csakhamar visszakívánkozott oda, a hol legboldogabb volt: a Szepességre, Szepesváraljára. Innen a szepesolaszii közönég városi orvosnak hítta meg, de azok kik megismerték tehetségét visszahívták mint tiszti orvost Szepesváraljára. 1873-ban azon kitüntetésben részesült, kogy Szepesváralja közönsége díszpolgárrá választotta meg az ünnepeltet és végre megyei tb. főorvosnak neveztetett ki. Most jelenleg nemcsak a szepesmegyei orvos-gyógyszerész egyesület és Szepes vármegye ünnepli a jubilánst, hanem az alma mater, a budapesti tudomány egyetem is, átküldve a díszoklevelet.

Dr. Lorx Sándor felolvasa a Rector magnificus átiratát és azután átnyújtja az ünnepeltnek — a közönség éljenzése mellett — a tokban elhelyezett, díszes kiállítású oklevelet.

4. Dr. Schön Leo átvéve úgy az egyesület ajándékát, mint a diszoklevelet visszapillantást vett ifju éveire és akkori szegénységére, de self made man volt, tudott maga magának segiteni

mert szeme előtt lebegett és fáklyaként vezette őt az elv: köteles kötelességét végezni és végezte kötelességét, a hogyan csak tudta akár szegényt kellett kezelni, akár gazdagot; lelkiösmerete nyugodt, mert dolgait lelkiismeretesen végezte. Nem remélte, hogy működése oly dicséretre talál, mint talált, de öröme nagy és öröme tartós lesz azt látva, nem hiába élt, nem hiába munkálkodott embertársai érdekében, ez a tudat édes jutalma lesz. Fogadja az egyesület — melynek tagja csak örömmel volt — legmélyebb köszönetét és igéretét, hogy ezentúl is ugy fog működni, mint az egyesület kivánja. (Hosszan tartó éljenzés).

5. Ezután jelenti Dr. Lorx Sándor, megyei főorvos, hogy a legutóbbi napokban levelet kapott Nagymélt. gróf Csáky Zenó főispán úrtól, melyet fel is olvas: a főispán úr meleg szavakkal emlékszik meg Dr. Schön Leo működéséről mint ember és orvos és üdvözli a mai szép ünnepély alkalmából, részt nem vehet azon mert egészségi állapota nem engedi és csak is az oka annak, hogy nem tehetett eleget a szepesmegyei orvos-gyógyszerészegyesület meghivásának.

Dr. Schön Leo felkéri az elnök urat köszönetét átadni a főispán úrnak szives megemlékezéseért.

6. Dr. Szilvássy polgármester Szepesváralja közönsége nevében üdvözli az ünnepeltet meleg szavakkal.

Dr. Schön köszönetet mond mind a következő üdvözlésekre, melyeket nyujtanak:

7. a Chewra kadischa;
8. a Szepesváraljai kasino, melynek Dr. Schön az elnöke;
9. a Szepesváraljai takarékpénztár, melynek igazgatósági tagja;
10. a Szepesváraljai ipartestület.

Ezután elnök berekeszti a diszgyülést megemlékezve még egyszer a mai ritka ünnepélyről.

A diszgyülés után igen látogatott diszlakomára gyültek össze az ünnepelt barátjai és tisztelői és a jelenlévő egyesületi tagok.

K. m. f.

Dr. Alexander Béla
e. i. egyleti jegyző.

Dr. Tátray Gergely
e. i. egyleti jegyző.

Dr. Alexy János.

A »Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület« 1904. október hó 26-án Lőcsén tartott közgyülés

j e g y z ő k ö n y v e.

JELEN VOLTAK:

Dr. Alexy János (Lőcse), Dr. Bojárszky Béla (Lőcse), Dr. Daits Ede (Felka); Duffek Frigyes gyógyszerész (Lőcse), Fest Béla gyógyszerész (Igló), Gaertner Kálmán gyógyszerész (Igló), Dr. Greisiger Mihály (Szepesbéla), Keresztényi Antal gyógyszerész (Szepesolaszi) Dr. Klein Ármin (Késmárk), Dr. Korach Fülöp (Igló), Dr. Lorx Sándor (Lőcse), Molitor Béla gyógyszerész (Lőcse), Dr. Nazimeczky Vilmos honv. ezredorvos (Igló), Dr. Neubauer Lajos (Igló), Dr. Polnisch Arthur (Lőcse), Dr. Ritók János (Szepesolaszi), Dr. Rozsnyai Bertalan (Lőcse), Dr. Szántó Miksa cs. és kir. ezredorvos (Lőcse), Dr. Szász Ágoston (Szepesszombat), Dr. Sztahofszky Antal Kotterbach), Dr. Tátray Gergely (Késmárk), Dr. Teschler Antal (Igló), Dr. Ujtelky Miksa (Igló), Dr. Weisz Sándor (Lőcse), és Dr. Alexander Béla (Késmárk). Mint vendég jelen volt: Dr. Szmelli József cs. és kir. ezredorvos és Telléry Gyula.

1. Elnök szivélyesen üdvözölve az oly szép számmal megjelent egyesületi tagokat megnyitja az ülést. A napirend tárgyalásának megkezdése előtt beterjeszti a közgyülésnek a Lisszabonban 1906. április hó 19-étől 26-áig tartandó XV-ik nemzetközi orvosi kongressusra való meghivást.

Ezután Dr. Szántó Miksa cs. és kir. ezredorvos (Lőcse) bejelenti, hogy az egyesületbe belép; utána Dr. Nazimeczky Vilmos (Igló) honv. ezredorvos is jelenti belépését.

A jegyzőkönyv 4-ik pontjára megjegyzi Dr. Lorx Sándor megyei főorvos, hogy tétessék ki a főispán úr teljes czime tehát az ide vonatkozó szórend következőre változtatik: a főispán úr ő Nagyméltósága.

Ezután hitelesitetik a jegyzőkönyv Dr. Neubauer Lajos és Gaertner Kálmán gyógyszerész úr által.

3. Felolvastatik a Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület 1904. augustus hó 20-án Dr. Schön Leo 50 évi orvostudori jubiläuma alkalmából, Szepesváralján tartott diszgyülés jegyzőkönyve melynek 3-ik pontjára nézve megjegyzi Dr. Lorx Sándor, hogy a következő passusban: de azok kik felismerték tehetségét visszatartották — a „visszatartották" szó helyett „visszahivták" teendő. Továbbá, miután a tiszteletbeli megyei főorvos kineveztetik, úgy „választott meg" kifejezés helyére „neveztetett ki" teendő.

Ezután a jegyzőkönyv hitelesitetett Dr. Alexy János úr által

4. Felolvastatik Dr. Alexander Béla egyesületi titkárnak az 1904-iki esztendőre vonatkozó jelentése,

mely tudomásul vétetik.

Tekintetes közgyülés!

Egyesületünk életét nézve ez esztendőben 1903. és anyagi viszonyainkat a következőket kell elősorolnom:

Egyesületünk jelenleg 73 tagból áll. Ez esztendőben belépett Dr. Kovács József iglófüredi fürdőorvos (Dr. Fái által bejelentve 1904. máj. 18-án) és Kolbay Alajos gyógyszerész (Dr. Schön Leo által bejelentve 1904. jun. 22-án). Egyesületünkből való kilépését bejelentette Dr. Politzer Jakab (1904. jun. 10-én).

A 73 tag közül van 71 rendes tag (55 orvos és 15 gyógyszerész) egy kültag (orvos) és egy pártoló tag (főszolgabiró).

A Szepességen tartózkodik állandóan 64 tag (47 orvos és 16 gyógyszerész és egy főszolgabiró), a Szepességen csak nyáron át 6 tag (orvos), Budapesten 1 (orvos), télen át még 6 tag (orvos) Szegeden 1 (orvos), Bécsben 1 (orvos).

Vagyonunk a következő:

a takarékpénztárban van elhelyezve .	46 K. 62 f.	
kamatok az 1904-iki évre , ...	1 „ 64 „	48 K. 26 f.
tagdij hátralék pro 1900	8 „ — „	
„ „ „ 1901	16 „ — „	
„ „ „ 1902	48 „ — „	
„ „ „ 1903	112 „ — „	176 „ — „
még be nem folyt pro 1904 . . .	342 „ — „	342 „ — „

Ha az évi járulék mind befolyik rendelkezhetnek tehát 566 K. 26 f.

A megyei kórházalap az 1904. év végével 2082 K. 26 f. fog

kitenni; befizetendő még az egyesület járuléka pro 1903. azaz 100 korona; azonkivül á conto Röntgenkészülék vétel 505 K.

A Röntgenkészülék vétel czéljából kivétetett a kórházi alapból 1005 kor, visszafizettetett 500 kor., marad visszafizetendőnek, mint emlitetett, még 505 kor.

A Röntgenkészülékkel kerestem mai napig 808 koronát.

A »Sanatorium« (a Szepességen szegény tüdőbetegek részére felállitandó Sanatorium) alap az év elején kitett 1513 kor. 44 fillért tett ki, kamatokkal és adakozásokkal 1904. okt. 20-án 1850 kor. 17 fillért tett ki.

Az 1904-ik esztendőben 3 gyülés tartatott, a tavaszi gyülés Tátrafüreden 1904. jun. 22-én, a Dr. Schön Leo 50 évi orvos jubiläuma alkalmából Szepesváralján tartott diszgyülés 1904. aug. 20-án és az őszi közgyülés Lőcsén 1904. okt. 26-án.

E három gyülésen mondatott 2 üdvözlőbeszéd, egy emlékbeszéd és tartatott 3 előadás; demonstratio 2, beteg bemutatás egy volt.

Az előadók nevei és az előadások vagy demonstratiók czimei a következők:

Dr. Jármay László: »A Tátra fejlődése«.

Dr. Alexander Béla: »A csont fejlődésről különös tekintettel a kéz- és lábcsont fejlődésének összehasonlitására.

„ „ „ Demonstratio: az X-sugár rajzképessége kóros lágy és kóros csontszövetnél.

„ „ „ Demonstratio: Ébrények átlát zóvá tétele a csontfejlődés tanulmányozása tekintetéből.

Dr. Guhr Márton: A psoriasis vulgaris gyógykezelése napfürdőkkel.

Dr. Fái M. Miklós: Kryoskopiáról.

Dr. Lorx Sándor: Egészségügyi jelentés az 1903-iki esztendőről.

Dr. Alexy János; Emlékbeszéd Dr. Kézmárski R. fölött.

Dr. Alexander Béla: Rendellenes csontfejlődés X-sugaras képe.

Dr. Rozsnyai Bertalan: Érdekes elmekórtani eset a törvényszéki orvosi praxisból vonatkozással az esküdtszéki intézményre.

Dr. Polnisch Arthur: Sebészeti esetek. Beteg bemutatással.

Az 1903-iki évről szóló évkönyv nem nyomattatott még ki, miután nincs elég pénz az egyesületi pénztárban.

5. Felolvastatott Dr. Tátray Gergely könyvtáros és műszertáros az 1904-ik esztendőre vonatkozó jelentése

mely tudomásul vétetett.

Tisztelt közgyülés!

Van szerencsém az utolsó rendes évi közgyülés óta bekövetkezett azon változásokról ezennel jelentésemet tisztelettel beterjeszteni, melyek az egyleti könyv- és műszertárban létesültek.

A könyvtár következő művekkel gyarapodott:

I. Magyar orvosi könyvkiadó társulat:

Dr. Manninger Vilmos. Az antiseptikus és aseptikus orvoslásmódok története.

Dr. Kézmárszky Tivadar: A szülészet könyve.

Magyar orvosi Archivum IV. k. 5. 6. és V. k. 1., 2., 3., 4., 5. füzet.

II. Királyi magyar természettudományi társ. könykiadó vállalata:

Dr. Almásy György: Vándorutam Ázsia szivébe.

Darwin: Tengerjárás.

Természettudományi közlöny: 410—422 füzet.

Pótfüzetek: 71—75.

III. Klinikai füzetek: XIII. k. 9—12. XIV. k. 1—9. füzet.

IV. Jahrbuch der Kinderheilkunde und physischen Erziehung: 58. B. 4—6. 59. B. 1—6. 60. B. 1—4. Heft.

V. Volksmann's klinische Vorträge: 362—380.

VI. Egyes művek: A magyarországi kárpátegylet 1904-ik évkönyve.

A biharmegyei orvos-gyógyszerész- és természettudományi egylet szakülései 1902—1903.

A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület közleményei.

Dr. Alexander Béla: A kézcsontok mozgásairól a kézmozgásoknál X-sugaras képek alapján. Kiadta a magyar tudományos Akadémia.

A műszertár állománya nem változott, egyes gyakrabban használatba vett műszerek és készülékek kijavittattak.

6. Felolvastatottaz 1903-ik évre vonatkozó jelentése a zárszámadást megvizsgáló bizottságnak (a jegyzőkönyv 1904. ápr. 9-éről kelt):

Az egyleti titkár Dr. Alexander Béla úr által beterjesztett 1903-ik évi zárszámadások az alolirottak által tüzetesen megvizsgáltattak, a mellékletek és betéti- könyvecskét a számadásokkal összehasonlittattak és teljesen rendben találtatak.

Az eredmény a következő:

A) **Bevétel.**

		Tartozás		Lerovás		Hátralék	
		kor.	fill.	kor.	fill.	kor	fill.
1	Beiratási dij	4	—	4	—	—	—
2	Évi járulék az 1903-ik évre .	544	—	384	—	160	—
3	Évi járulék-hátralék az 1902-ik évről	276	—	188	—	80	—
4	Évi járulék-hátralék az 1901-ik évről	52	—	4	—	48	—
5	Évi járulék-hátralék az 1900-ik évről	8	—	—	—	8	—
6	Sanatoriumra adakozások . .	82	—	82	—	—	—
7	Röntgenkészülék használata .	178	—	178	—	—	—
8	Takarékpénztári betétek. . .	46	62	—	—	46	62
9	Kamatok a takpénzt. betétből	1	62	1	62	—	—
10	Bankbetétek (Korház alap.) .	1746	99	—	—	1746	99
11	Kamatok a bankbetétből . .	67	82	67	82	—	—
12	Sanatorium alap	1513	44	—	—	1513	44
13	Sanatorium alap kamatai . .	50	50	50	50	—	—
14	Inductio készülék használataért	8	—	8	—	—	—
	összeg . .	4578	99	967	94	3611	05

B) **Kiadás.**

Folyó szám		Tartozás		Lerovás	
		kor.	fill.	kor.	fill.
1	Folyóiratok és könyvek	197	22	197	22
2	Nyomtatási dijak	133	80	133	80
3	Vegyszerek	29	35	29	35
4	Könyvkötési számla	21	16	21	16
5	Könyv- és eszköztár elhelyezése . .	120	—	120	—
6	Különféle.	246	05	246	05
7	Postaköltség.	18	42	18	42
8	Takarékpénztári kamatok elhelyezése .	1	62	1	62
9	Bankbetéti kam. (kórház-alap) elhelyezése	67	82	67	82
10	Sanatoriumi adakozások elhelyezése .	82	—	82	—
11	Sanat.-alap kamatainak elhelyezése . .	50	50	50	50
	összeg . .	967	94	967	94

A számvizsgálóbizottság javasolja, hogy az 1900., 1901, 1902. és 1903-ik évből származó behajthatlan összegek, Teleki Béla gyógyszerész, Dr. Kezmárszki Róbert és Nosz Lajos*) tartozásai, összesen 72 korona töröltessenek, továbbá hogy Dr

*Nosz Lajos gyógyszerész utólag beküldte tartozását minek következtében a törölt összeg kisebbedett.

Alexander Béla pénztárosnak az 1903-iki évre a felmentvény megadassék és neki a számadások pontos és lelkiismeretes vezetéséért köszönet mondassék.

A közgyülés — miután több egyesületi tag a tartozások tekintetében felszolalt — eleget tesz a javaslatnak és megadja a felmentvényt.

7. Felolvastatott az 1905-ik év költségvetés előirányzata, mely következőleg szól:

1.	Természettudományi társulat	20 K.
2.	Klinikai füzetek	8 „
3.	Orvosi könyvkiadó társulat	16 „
4.	Jahrbuch für Kinderheilkunde	12 „
5.	Klinische Vorträge	20 „
6.	Könyvbekötés	20 „
7.	Póstaköltség	20 „
8.	Röntgenkészülék	60 „
9.	Évkönyv pro 1905	200 „
10.	Viszafizetés à conto Röntgenkészülék . .	100 „
11.	Helyiség a könyvtár és eszköztár részére .	120 „
	összesen .	596 K.

A közgyülés az előirányzatot elfogadja.

8. Az egyesületi ttszviselők választása kerülvén sorra, elnök a maga és a titkár nevében megköszöni az eddigi bizalmat és felkéri Dr. Lorx Sándor megyei főorvost mint korelnököt a titkos szavazás utján történendő választás foganatositására; a korelnök Dr. Alexy Jánost kéri fel a szavazatok jegyzésére.

Összesen 23 szavazati lap adatik be. Elnöknek Dr. Tátray Gergely választatik 22 szavazattal (egy szavazat Dr. Lorx Sándorra esik); titkárnak Dr. Szász Ágoston választatik 12 szavazattal (9 szavazat Dr. Alexander Bélára esik) a titkár választásnál 21 szavazat adatott le).

Dr. Tátray Gergely megköszöni a belé helyezett bizalmat és elfoglalja az elnöki széket. Dr. Szász Ágoston jól tudja mily nehéz kötelesség vár reá, de kötelességének tudja alávetni magát a megválasztatásának, a mint kötelessége is lesz tisztjének megfelelni.

Erre Dr. Alexy János megköszöni Dr. Alexander Béla volt titkár eddigi működését, mire utóbbi kijelenti, hogy szivesen dolgozott a Szepesmegyei orvos-gyógyszerész egyesület érdekében.

10. A választott bíróság ujitása kerülvén sorra, a gyülés egyhangulag a volt tagokat választja meg;

a választott bíróság elnöke Dr. Tátray Gergely, rendes tagja Dr. Lorx Sándor és Dr. Alexander Béla, póttag és a bizottság jegyzője Dr. Szász Ágoston.

11. Előadást tart Dr. Polnisch Arthur: »Elephantiasis vulvae« czim alatt és fényképen mutatja be az eset állapotát operálás előtt. Előadó azonkivül is demonstrál két beteget; egyik esetben mutat egy nőt, ki hasán szarv dőfés által átható serülést, szenvedett; másik esetben koponya sérülést golyóval való meglövés (öngyilkossági kisérlet); következtében mind két esetben gyógyulás volt az eredmény.

12. Dr. Alexy János emlékbeszédét mondja néhai Dr. Kézmárszky Róbert egyesületi tag felett.

Elnök előadónak köszönetet mond az egyesület nevében. A boldogult kartárs emléke jelen jegyzőkönyben megörökitetik.

13. Dr. Rozsnyai Bertalan felolvasást tart következő czimmel: »Érdekes elmekórtani eset a törvényszéki praxisból vonatkozással az esküdtszéki intézményre«.

A felolvasás után eszmecsere fejlődött, mely alatt az esküdtszéki intézmény nézeti előnyei és hátrányai tárgyaltattak; ezek után Dr. Weisz Sándor hasonló idevágó esetet rajzol.

14. Dr. Alexander Béla két X-sugaras képet demonstrál és ehhez fűzi a »kézcsontváz rendellenes fejlődését« tárgyaló előadását. A két kép egy és ugyanazon egyén jobb- és balkezét ábrázolja és tisztán mutatja az epiphysisek — egy kivételével — fejlődését.

15. Felolvassa Dr. Alexander Béla Dr. Hammersberg Árpádnak ő hozája intézett levelét, melyben az egyesületet meghivja Tátralomniczra, hogy az 1905. évi tavaszi gyülését ott tartsa meg, a mely alkalomkor Dr. Hammersberg az ott épült »Palace Hotel«-t fogja bemutatni.

A közgyülés köszönettel veszi Dr. Hammersberg Árpád egyesületi tag meghivását és a jövő tavaszi gyülés helyéül Tátralomnicz klimatikus fürdőhelyet nevezi meg.

16. Dr. Ritók János jelenti, hogy a következő gyülésnek inditványt fog beterjeszteni, mely az egyesület áldásos működését czéloza.

Dr. Alexander Béla
e. i. jegyző.

Dr. Tátray Gergely
e. i. elnök.

Dr. Lorx Sándor.

Dr. Weisz Sándor.

A Tátra fejlődése.

Dr. Jármay László.

Nem először van szerencsém a szepesi kollégákat fürdőnkben üdvözölhetni s minden esetre fel fog tűnni a tisztelt kollégáknak, hogy utolsó ittlétük óta Tátrafüred úgyszólván megváltozott s megifjodott; mindenütt új épitkezések, reformmunkákkal találkoznak; új szállodákkal, új fürdőházzal, villámvilágitással, sőt pár nap múlva már villamos kocsikon is mehetnének fel. Nemcsak Tátrafüred fejlődik azonban ily hatalmas méretekben, így van az egész Tátrában s engedjék meg, hogy mint a Tátrának régi lakosa s ismerője az utolsó évtizedek vívmányairól beszámoljak. Sokak előtt, kik a Tátrát minden évben felkeresték, talán nem mondok ujat, hanem többen lesznek, kik távol lakván, ezen fejlődést nem kisérték figyelemmel s különösen ez utóbbiakhoz akarom szavaimat intézni.

Régen nem foglalkozott a hazai s külföldi közvélemény annyit a Tátrával, mint épen az utolsó években. Az egyik körülmény, mely a hirlapokat s az országgyülést is indulatba hozta, a nemzetközi bíróság ítélete volt, mely a Halastó felét s az egész tengerszemet Magyarországtól elszakítva, Galíciának ítélte oda. Ez inindevente fájdalmasan érintette a nemzetet, miután az ország egy ugyan nem nagy, de annál szebb részletét elvesztette; a Tátra fejlődésére nézve azonban ezen ítélet, miután nem volt arra kilátás, hogy az előbbi birtokos Hohenlohe herczeg kezeiben az elvesztett ponton valaha új telep vagy turistaközpont létesülhessen, nincs semmi nemű befolyással. Jelenleg ismét foglalkoztatja a közvéleményt a herczeg ujabb szándékolt birtokvásárlása a bélai területen, ez azonban egészen helyi ügy s reméljük, hogy kedvezőn lesz elintézve

Sokkal örvendetesebb és kíváló fontosságú a második tény, t. i. az, hogy a földmivelésügyi miniszterium megvette a Csorbai tavat és környékét a régi tulajdonos Szentiványi József úrtól, hogy e terület ne jusson szintén Hohenlohe herczeg birtokába. Ez

mutatta, hogy a kormány komoly érdeke az, hogy a Tátra ne jusson oly idegenek kezébe, kik a fejlődést megakadályozzák, s hogy ez volt a kormány intentiója mutatja az is, hogy időközben a kormány részéről ujabb erdővásárlások is történtek a Tátra oly helyein, hol szintén attól lehetett tartani, hogy e területek is különben idegen kezekbe jutnak. A kormány ez eljárását nemcsak az országgyűlés, de az egész ország közvéleménye, pártkülönbég nélkül a legnagyobb egyöntetűséggel helyeselte.

Azon körülmény, hogy ezen két ténykedés annyira foglalkoztatja a közvéleményt, mutatja, hogy immár megszűnt azon közöny s ismeretlenség korszaka, melyben Tátra hosszabb időn át tespedett, mikor csak egyes magyar s külföldi merész kutatók jártak a Tátra még akkor nagyon nehezen megközelíthető hegyeire s egészben terra incognita volt. Most az egész Tátra hegység fel van tárva mindenki előtt s hála nagyobbára már előrehaladt, forgalmi utjainak ezrek számára lett minden oldalról megközelíthető és a hosszú évszázadokon át elhanyagolt néptelen szép vidéket, hol még csak harmincz év előtt is egyetlen fürdőhely volt lakható állapotban, most a gyógyhelyek s koloniák egész sorozata ékesíti.

Kivételt képez még most is a Tátra liptói része Csorba tón túl, mely dacára annak, hogy klimatikus viszonyai, déli fekvése, a lejtők s völgyek lassú emelkedése s természeti szépségei teljesen megfelelők, a többi részével teljesen el van hagyatva és ismeretlen; közlekedési útjai nincsenek s hiányzik ott minden lakott telep.

Csorbán innen azonban egész Szepesmegye lejtőin végig más kép tárul fel. A tó partján veszi kezdetét s húzódik innen egész a 35 kilométer távolban fekvő Barlangligetig azon mintaszerű körút a Tátra lejtőjén 800—1340 méter magasságban, mely a Tátra büszkesége s Magyarország legregényesebb s legszebb útvonala.

Ezen utat a M. O. K. E. épitette és ez is tartotta fenn sokáig saját erejéből nagy áldozatokkal, mig nem a megye, belátva ezen út nagy fontosságát, kormánysegéllyel átvette, kiszélesítette és hatósági úttá emelte. Ezen út mentén keletkeztek az új telepek és ez képezi a Tátra forgalmának nagy lüktető erét.

Barlangligettől, ezen út végpontján majdnem az ország határáig a Tátra északkeleti részét megkerülve, Javorináig régi megyei út vezet: ez azonban sajnos a határtól mintegy három kilométernyire véget ér és miután a határfolyón, a Bialkán nincsen híd, itt megszünik minden közlekedés. Pedig a folyó túlsó partján,

a lengyel oldalon készen áll a kitünő kocsiút, mely egyrészt a halastóhoz, másrészt a nagyszerüen fejlődő lengyel fürdőhöz Zakopanéba vezet, de így ezáltal, hogy e kis darab útrészlet s a híd nincs kiépitve, rendkivül nagy akadály áll elő a Tátra idegenforgalmának. Reményem van, hogy ezen évben hozzáfognak a határhíd s a hiányzó útdarab kiépitéséhez.

Ezen körutat, az u. n. turista-utat a kassa-oderbergi vasutvonallal, mely a Tátra alatt fut, Csorbán s Tátra-Lomniczon szárnyvonal köti össze, azonkivül Tátrafüred s Barlangliget, úgyszintén Tátra-Lomnicz s Matlárházától is jó kocsiút vezet a fővonalhoz. Ez évben pár nap múlva megnyílik a Poprád—Tátrafüredi villamos közlekedés. Elég kényelmesen lehet tehát a Tátra gyógyhelyeit a déli oldalról elérni s minden telepre az utolsó vasuti állomásról legfeljebb egy óra alatt el lehet jutni. Vannak a közlekedésnek még egyéb kivánalmai is; a telepek nincsenek még egymással vasúttal összekötve, azaz hiányzik a körvasut a turistaúttal párhuzamosan; ez azonban előbb-utóbb kell hogy megépüljön. Majdnem három évtizeden át voltam figyelmes szemlélője a Tátra fejlődésének s követtem annak a különféle fázisait, melyekről most akarok megemlékezni.

A hetvenes évek közepén még csak az egy Tátrafüred állt, régi házaival, mint egyszerű fürdőhely s a turista-élet egyetlen pontja, alig 140 szobával, mely azonban az akkor még csekély forgalmat kielégitette; azonkivül a Tátra hegységen kivül a vasut mellett létezett a poprádi Husz-park és a lucsivnai vizgyógyintézet, mind igen kis méretekben.

A hetvenes évek végén s a 80-as évek elején mutatkozott a Tátrában az első fejlődés nyoma; Tátrafüred közvetlen közelében megalakult Új-Tátrafüred, pár évvel később Alsó-Tátrafüred s ezek mindketten, egyenletesen, tervszerüen haladtak előre az idők folytán; Csorbatónál felépültek az első turistaházak, Matlárházán a vendéglő, Tátraházán az első nyaralók, de ezen utóbbi telepek nem voltak összekötve a három fejlődő Tátrafüreddel s az odautás igen hosszadalmas s kényelmetlen volt.

Ezen segitett a turista-út s ennek épitése képezte a fordulópontot a Tátra fejlődésében. Mihelyt a közlekedés ezen úton biztosítva lett, az épitkezés egészerre fellendült. Csorbán új vendéglő s díszes szállodák emelkedtek Szentiványi József úr buzgalmából, megalakult Máriássy Ferenc regényesen fekvő Hági nyaralótelepe, felépült a már most tekintélyes gyógyhellyé fejlődött Széplak.

Tátrafüred, vagy mint már most szokás szokás volt nevezni Ó-Tátrafüred, a szepesi hitelbank tulajdonába menvén át, szintén derekasan hozzáfogott, hogy a megélénkülő forgalomnak eleget tegyen, új szállodákat, új vendéglőt, kávéházat épített. Új-Tátrafüreden boldogúlt Szontágh Miklós, a Tátra fejlődésének buzgó előharcosa, sanatoriumot rendezett be tüdőbetegeknek, mely télen is nyitva maradt, a téli saison azonban később ismét szünetelt és csak ujabban lépett ismét élethe. Alsó-Tátrafüred czélszerűen modern fürdőházat épített móorfürdőkkel és vizgyógyintézettel. Mind három helyen számos magánvilla épült: Ó-Füreden különösen Klotild főhercegné emelt fejedelmi nyaralót, mig Alsó-Tátrafüreden Frigyes főherceg családja tartózkodott több éven át. Matlárháza is tovább fejlődött, de főleg annak közvetlen közelében keletkezett egy új telep, Tátra-Lomnicz, mely mindjárt eleinte hivatva látszott hogy a Tátra beléletében hatalmas tényező legyen. Boldogúlt Bethlen András gróf miniszter érdeme, hogy a területet itt az állam megvette, olcsó villatelkeket adott el egyeseknek, az állam maga díszes nagy fürdőházat épített, lóversenyt léptetett élethe, mig a szepesi hitelbank viszont nagy vendéglőt és szállodát emelt; azonkivül vasuti szárnyvonal épült a fővonalhoz.

Megalakúlt Barlangliget is, Béla város területén lakályos kis díszes villáival, egyszerű de kényelmes lakóházaival, gyönyörű sétaútjával, minden a gyönyörű cseppkőbarlang környékén, mely természeti szépségeivel előbb is már oda vonzotta a közönséget. Az erdő alján késmárki területen Tátraháza is tovább fejlődött, végül magasan a tarpataki völgyben, a régi Róza-menház mellett, a kis, de regényesen fekvő Tarpatakfüred keletkezett, a Tátra legifjabb koloniája

A látogatók száma évről-évre nőtt, az utolsó hiteles adatokat 1902-ről bírom Dr. Bókay Árpád tanár úr szivességéből.

Fürdő neve	Állandó vendégek			Ideiglenes vendégek			Összes fürdővendégek		
	belföldi	külföldi	együtt	belföldi	külföldi	együtt	belföldi	külföldi	együtt
Ó-Tátrafüred .	551	222	773	1245	964	2209	1796	1186	2982
Új-Tátrafüred .	648	283	931	599	352	951	1247	635	1882
Alsó-Tátrafüred	488	62	550	227	83	310	715	145	860
Tátra-Lomnicz .	240	64	304	328	180	508	568	244	812
Matlárháza . .	121	51	172	890	340	1230	1011	391	1402
Tátraháza . .	128	2	130	110	—	110	238	2	240
Átvitel .	1276	684	2860	3399	1919	5318	4575	2603	7378

Fürdő neve	Állandó vendégek			Ideiglenes vendégek			Összes fürdővendégek		
	belföldi	külföldi	együtt	belföldi	külföldi	együtt	belföldi	külföldi	együtt
Áthozat .	1276	684	2860	3399	1919	5318	4575	2603	7378
Barlangliget . .	367	21	388	257	245	502	624	266	890
Tátra-Széplak .	306	105	411	216	720	936	522	825	1347
Felső-Hági . .	24	152	176	34	186	220	58	338	396
Csorbató . . .	312	407	719	752	1089	1841	1064	1496	2560
Tarpatakfüred .	41	113	154	50	141	191	91	254	345
	3226	1482	4708	4708	4300	9308	7938	5782	13716

Itt közlöm a Tátra alján levő gyógyhelyeknek is vendégforgalmát 1902. éven.

Lucsivna . . .	88	—	88	43	—	43	131	—	131
Huszpark Poprádon	93	61	151	1540	1096	2636	1633	1157	2790
Virágvölgy . .	276	28	304	52	8	60	328	36	364
Felkai turistatelep	92	4	96	162	30	192	254	34	288
	549	93	642	1797	1143	2931	2346	1227	3573

Ámbár különösen az ideiglenes vendégek számitásánál egyes kisebb fürdőhelyeken valószinűen hibák fordulnak elő, egészben ezen számadatok mégis átnézhető képét adják a Tátra gyógyvendég- és idegenforgalmának s azok feloszlásának az egyes telepeken.

Lassanként kifejlődött a vendégek csoportosulása is. Csorbató, mely az idők folytán fogaskerekű szárnyvasutat is kapott, mindvégig kiválóan turistatelep lett, úgyszintén Tarpatakfüred; par excellence nyaralóhelyekké alakultak Matlárháza, Tátraháza és Hági, mig Barlangliget és Széplak a nyaraló-vendégeken kivül igen sok gyógyvendéget is fogadott be.

A legnagyobb betegforgalmat a három Tátrafüred és Tátra-Lomnicz mutatják; Új-Tátrafüred kiválóan sok tüdőbeteget és idegbeteget fogadott be, Alsó-Tátrafüredet inkább nőbetegek keresték fel. Ó-Tátrafüred a legrégibb, de mindvégig a legnagyobb telep is maradt, ide nyaralók és betegek egyaránt jöttek, de e mellett ez maradt a turisták főgyülőhelye, mint legalkalmasabb pont a nagyobb kirándulásokhoz. Tátra-Lomnicznak elég nagy volt szintén betegforgalma, azonkivül azonban különösen a versenyhéten, sport ünnepélyei s előkelő futó- s futtató közönsége folytán fényes napokat látott.

E mellett a Tátra alján a völgyben is gyarapodtak a már meglevő telepek; a Huszpark Poprádon emelkedett, a lucsivna

fürdő egy karban maradt; ujonnan keletkezett a nagy-szalóki Weszterpark, a szepes-szombati Grébpark, a czélszerűen s jól berendezett Felkai Turistatelep és Poprád város határában az előnyösen fekvő és szükséget pótló Virágvölgy nevü gyógyhely. Ezek kivül esvén a Tátra területén, reájok most nem terjeszkedem ki, csak azt akarom konstatálni, hogy a turista-út teljes kiépülése után észre lehetett venni, hogy a látogatók zöme magában a Tátrában úti fel tanyáját és a völgyben fekvő telepek nem fejlődtek eléggé.

A külföldi vendégek majdnem felét képezik a látogatóknak, legnagyobb részök német és turista; lengyelek is nagy számmal jönnek, azonban az előbb emlitett közlekedési akadály sokat közülök visszatart; osztrák, franczia, angol vendég a Tátrában még eddig kevés fordul meg.

Időközben Mariássy Ferencz úr eladta Hágit és az egész mengusfalvi völgyet Hohenlohe herczegnek, a ki már is birta a Tátra északi részét és ez utóbbi területet teljesen elzárta a forgalomnak és bár ezen eljárás az ujonnan vásárolt területen nem is történt meg, mint a hogy eleinte aggodtunk, sőt a herczeg Hágiban épitkezett is és a Poprádi tónál új vendéglőt is épitett, mégis általános aggodalom keletkezett az érdekelt körökben, hogy a Tátra nagy része idegen kezek közé fog jutni, a mennyiben Széplak közelében Diergart báró, sziléziai birtokos, is vásárolt nagyobb területet.

A Tátra fejlődésének viszonyai szorosan összefüggnek a turistikával s ez a Tátrában is amint inkább megélénkült, minél több út és hegyi ösvény épült a hegyekben és minél több menedékház létesült. Menedékházak dolgában is az utolsó évtizedek mutatnak csak fejlődést; az első ily ház a csorbai tónál létesült, a második a tarpataki völgyben, mindkettő később virágzó telepeknek adott helyet. E helyett felépült a tarpataki völgyben magasabban egy második vendéglő, a Zerge-szálló, a poprádi tónál előbb menedékház, most vendéglő áll; a Zöld tónál, miután már egy ház leégett, ujabban a Frigyes menedékház nyilt meg; a felkai völgyben a régi menedékház mellett a sziléziai sectio épitett egy új czélszerű házat, végre az Öt tónál 2000 méter magasságban épitette a Magyar Turista-Egyesület az eddig legczélszerűbb menedékházat, a Téry-házat.

Az egyes hegyi egyesületek azonkivül egymással versenyezve dolgoztak a Tátra hegyi útjai épitésében, a Magyarországi Kárpát-egyesület, mely a turistautat épitette, felszabadulva annak fentartási

terhétől, inkább egyenletesen az egész Tátrára osztotta fel tevékenységét, gondoskodott összekötő utakról, megépitette a tarpataki völgybe vezető kocsiutat és különösen, mióta a megyétől is útépitési segélyt kapott, rohamosan pótolja mindenütt az esetleg még létező közlekedési hiányokat; az egyesület tevékeny sziléziai sectiója a felkai völgyben épitkezik, mig a Magyar Turista-Egyesület a tarpataki völgyet választotta működési területéül.

A turistika is kivetkőzött gyermekruháiból, már nincsen hegycsúcs a Tátrában, mely ne lenne megmászva és leirva, sőt egyes nehezebb sziklacsúcsok leküzdésére verseny képződött, mely néha 2—3 évi lankadatlan munkát ad egyeseknek ép úgy, mint a Dolomitok sziklacsúcsainál és egy pár nem épen legmagasabb, de legveszélyesebb csúcs lett e sport Eris almája, úgy hogy e sport már egyes esetekben túlnőtt az egészséges viszonyok közül. A Tátra minden hegye-völgye, zegezúgja igy fel lett tárva s ismertetve, igen sok részletes és jó uti könyvet irtak, különösen a németek; a kalauzügy rendezve lett. Azonkivül arról is lett gondoskodva, hogy a kényelemszerető vendégek is szép, könnyen járható sétautakon tehessenek mozgást; igy megépült a hegyi világ legnagyobb korzója, a Szilági Dezső-út s még több más sétaút Tátrafüred közvetlen környékén, azonkivül Tátra-Lomniczon, Barlangligeten és a Csorbai tónál.

Daczára annak, hogy a turisták és egészséges nyaralók képezik a vendégek nagy többségét, a tátrai telepek gyógytényezők tekintetében sem maradtak el. Jelenleg magában a Tátrában nyolcz orvos működik, van két gyógyszertár, vizgyógyintézet van hét helyen, minden telepen alkalom törpefenyőfürdőre. Alsó- és Új-Tátrafüredre moórfürdők, Tátra-Lomniczon gyógytorna és napfürdők, Csorbán uszoda, savanyúviz Ó- és Alsó-Tátrafüreden. Mint téli gyógyhely Új-Tátrafüred, 5 év óta ismét megnyilt s valószinüen már a következő évben nem marad egyedül.

Jelenleg legszebben Tátrafüred rendezkedett be. Sokáig a bérleti viszonyok nehéz feltételei gátolták e fürdőt az intenzivebb épitkezésben s nem fejlődött oly mértékben, mint ezt régi hire s legalkalmasabb fekvése kivánta volna, azonban pár év előtt sikerült a szepesi hitelbanknak e szerződést meghosszabbitani. Ekkor épült fel a kényelmes, modern igényeknek megfelelő Csákyház, tavaly nyilt meg az új fürdőház, mely egy diszes épületben egyesiti magában a gyógytényezőket. Itt vannak a meleg fürdők, törpefenyőfürdők, szénsavas fürdők a legnagyobb csinnel és kényelemmel berendezve, a vizgyógyintézet. Ugyanekkor létesült a

vizvezetés kibővitése s annak kiterjesztése az egész parkra s minden ház emeleteire. — Ez évben különösen sok történt; megépült a nagyszálló, melynek párját nemcsak a Tátrában, hanem Magyarország összes gyógyhelyein alig találjuk. — A kartárs urak személyesen győződhettek meg annak szép, elegánsan bútorozott, lakályos szobáiról, közös helyiségeinek fényéről; láthatták, hogy villamos világitás, központi fütés van minden helyiségben; láthatták, mily óriási munkába került annak környékének parkirozása, a sétatér kibővitése, a kocsiút áthelyezése; láthatták azonkivül, hogy az egész fürdőtelepen létezik villamos világitás s pár nap mulva megnyilik a villamos erejü kocsiközlekedés is oly berendezéssel, mely még eddig Magyarországon nem volt s Budapest fogja a budakeszi vasuttal azt mint második követni. Ezen épitkezés befejezésével el van érve az, hogy a mint hajdan Tátrafüred volt az egyetlen lakható hely az egész Tátrában s igy a Tátra fejlődésének bölcsője, mert, midőn a telepek egész sora versenyez vele, mégis Tátrafüred mint legrégibb, de egyszersmint legnagyobb és legszebb fürdőhely viszi a vezérszerepet a többi szép fürdő mellett.

Tátrafüred hatalmas fejlődése mellett külön kell megemlitenem, hogy Tátra-Széplak is az utolsó években gyönyörü fejlődésnek indult, uj fürdőháza legczélszerűbben van berendezve, szintén vannak szénsavas fürdői, mult évben diszes uj szállodát épitett, ez évben a fürdőházat uj lakószobákkal kibővitette. — A szénsavas fürdőket s az inhalatoriumot mult évben Alsó-Tátrafüreden is bevezették, míg Uj-Tátrafüreden a tüdőbetegek szabadban való elhelyezésére történtek czélszerű reformok s villamos világitás lesz már e napokban megnyitva.

Összehasonlitva az uj viszonyokat a régiekkel s végig tekintve a változásokon, melyek a Tátrában az utolsó három évtizedben történtek, el kell ismernünk, hogy ezen fejlődés majdnem amerikai vagy mondjuk budapesti méretekkel hasonlitható össze. Ott, hol előtt csak egyetlen egyszerű fürdő állt 140 szobával, most tizenegy gyógyhely és telep áll 1500 szobával, a szaporodás tehát több mint tizszeres.

Dr. Posewitz adatai szerint: Ó-Tátrafüred 400, Uj-Tátrafüred 215, Alsó-Tátrafüred 250, Barlangliget 160, Széplak 140, Tátra-Lomnicz 91, Csorbató 112. Matlárháza 74, Tátraháza 74, Hagi 50 és Tarpatakfüred 38 szobával.

Daczára ennek, még mindig van lakásszükség, hanem csak egy-két hétig. Fontolóra kell azonban venni, hogy éppen a Tátra

is divatfürdő, azaz 5—6 hétig tart annak nagymérvü látogatottsága s azért nehéz dolog, ily rövid idő alatt a szükségletet a jövedelmezőséggel összeegyeztetni. Ez ugyan némileg kimenti a hiányt, azonban e körülményből mégis arra kell következtetni, hogy a Tátra még most sem érte el fejlődése tetőpontját, s hogy még mindig bő tere van az uj épitkezéseknek.

Mutatkoznak egyes tünetek, melyek egyes telepek kimerülésére engednek következtetést, a mennyiben ott az épitkezések évek óta szünetelnek; ezen az oly sokáig vájudó uj fürdőtörvényjavaslat kell, hogy segitsen az abban contemplált olcsóbb hitelnyujtás utján. Ezen jelenségeket azonban csak a telepek kisebbségében látjuk, mig legnagyobb része saját erejéből is képes a versenyben tovább küzdeni.

Nagyon megfontolandó körülmény az is, hogy valjon az ily nagyszámu telepek létesülése folytán nem forgácsoltatik-e nagyon szét a vendéganyag s egyes telepek nem szenvednek-e kárt a verseny miatt, a mennyiben igy bár extensive fejlődik a Tátra, egyes telepei nem fejlődhetnek intensivebben. A jövő fogja megmutatni, melyik telep lesz e versenyben életképes és melyik nem; a látogatók e versenynek mindenesetre csak hasznát élvezik.

Érdekes jelenség az, hogy a Tátra lengyel részén, az északi oldalon, csupán egyetlen gyógyhely van: Zakopane, de ez maga körülbelől 280 lakóházával, nagy szállodaival, három télen, nyáron át nyilt sanatoriumával s körülbelől 5—6000-nyi vendégforgalmával egy óriási nagy góczpontot képez, melyet a lengyelek már patriotismusból is hatalmasan fejlesztenek.

A közel jövőben ismét nagy változásoknak nézünk elébe; a kormány megegyezett a nemzetközi hálókocsi társasággal s Csorbatót és Tátralomniczot hosszú időre bérbe adta ezen társulatnak azon feltétellel, hogy ez idő alatt a legnagyobb mérvü befektetéseket tegye. Ezek tényleg már folyamatban vannak. Tátra-Lomniczon a fürdőházat megujitották, a nagy szállodát modernül berendezték, uj villák épültek és főleg tavaly óta oly nagy szálloda épitéséhez fogott hozzá, mely nagyság tekintetében az ó-füredit is felül fogja mulni. Csorbatón uj vizvezeték épül s e napokban fognak hozzá a nagy szálloda épitkezéséhez. Azonkivül ugyancsak Csorbán Móry épitész épit saját területén egy nagy pensioszerü szállodát.

Tudva azt, hogy e társulat nagy pénzerővel rendelkezik s külföldön már is igen sok mintaszerü szép intézményt alkotott, a

legnagyobb reménynyel s felesigázott igényekkel nézhetünk a jövő elé.

Látogatottsági szempontból is igen valószinü, hogy e társulat könnyebben terelheti az idegeneket a Tátrába s ha ezek természetszerüleg a társaság telepeit töltik is majd előbb meg, a nagyobb látogatottság hasznát a többi telep is meg fogja érezni; azonkivül a magas szinvonalban álló, mintaszerü uj alakitások, melyek e helyeken biztosan bekövetkeznek, hatalmas rúgót fognak képezni a többi telepre is, hogy a növekedett igényekhez alkalmazkodjanak, ha a versenyben nem akarnak elmaradni. A közönség, mely a Tátrát ezentúl látogatni fogja, mindenképen jól fog járni. Mihamarabb ki fog épülni már csak azért is, hogy a társulat két telepét összekösse, a körvasút is, a turistaúttal párhuzamosan, remélhetőleg jövő évben meg fog szünni a közlekedési akadály a lengyel határon, talán meg fog népesedni a liptói Tátra is; mindenütt nagy arányu pezsgő, uj élet fog a Tátrában meghonosodni s remélem, hogy még én is, daczára idős koromnak, el fogom érni azt az időt, midőn szeretett Magas Tátránk fürdői minden tekintetben méltó párjai s versenytársai lesznek Európa más világfürdőinek.

Napfürdők alkalmazása psoriasis vulgaris ellen

Dr. Gúhr Mihály.

M. t. u.

A physikális gyógymódok azon fajával kivánok foglalkozni, melynek gyógyeszköze a napsugár, melynek alkalmazásához intézetre, iskolázott személyzetre vagy költséges berendezésre szükség nincsen.

Alkalmaztam ezen gyógyeljárást azon betegségnél, melynek therápiája lezárt fejezetet még nem képez, és melynek részére még prophylaxisunk nincsen.

A napfénynek a bőrt és összszervezetet alteráló hatása a legrégibb tapasztalatok közé tartozik. Közelebbi megismerése és irányitása azonban az utolsó évtizedeknek tartatott fenn, a midőn a photobiologia a nap spektrumának egyes részeit vizsgálat tárgyává téve azon eredményhez jutott, miszerint a spektrum kék — a legnagyobb törést mutató — részén lévő chemiai sugarak azok, a melyek a bőrre speczifikusan izgató, a baktériumokra ölő hatást fejtenek ki. Ezen két hatással párhuzamosan látjuk a fénytherapia két irányban való fejlesztését. Az egyik irány fölismerve a napfény kártékony hatását a bőrre, a szervezetre, azon van, hogy a napsugár differens alkatrészét a chemiai sugarakat a testtől távol tartsa, s eléri ezt vörös ablaküveg- vagy sűrű vörös függönyökkel, melyek az ablakrést jól elzárják. Ezen irány neve a negativ phototherapia. Klasszikus példa erre Finsen »vörös szobája«, melyben a variolánok nem csak könnyebb befolyását, de a pustulák és későbbi hegesedés gyengébb föllépését észlelte. Hasonló jó eredményt látott ő és azóta mások a scarlatina morbilli és erysipelasnál, a hol a pikkelyzés szintén feltünően csekély volt. Ide tartozik Winternitz észlelete is, ki gyakorta makacs kéz- és arczeczamák gyors gyógyulását észlelte, ha a beteg testrészt vörös selyemkendővel vagy kattunszövettel a fénytől óvta.

Mellékesen meg legyen emlitve, hogy:

Föltünt fényképeszeti czikkek gyáraiban a szin behatása a kedélyre. Vörösfényü termekben a munkások feltünően vigan

voltak, míg a zöld teremben jó kedvük megcsappant. A kék szinnek álomhozó hatását sokszor vették igénybe. A negativ phototherapiával szemben áll a második irány a positiv phototherápia, mely — számitva a fény baktériumölő és bőrizgató hatására — a chemiai sugarakat küldi a harczmezejére vagy természetes intensitásukban vagy gyűjtőlencsékkel concentráltan kutforrásul a napot vagy a magasfeszültségü villanyos áramat használva, utóbbit Finsen geniális útmutatása szerint.

A napfürdő abban áll, hogy a beteg testét vagy annak egyes részeit lemeztelenitve, azt kiteszi a napsugarak direkt hatásának oly formán, hogy helyzetét 3—5 perczenként változtatja, időt engedve a nap insolátiójának érvényesülésére egyfelől, kikerülendő a hevesebb naperythémák fellépését másfelől, mely hosszas egyoldalu napsütés által előidéztetik. Ezen expositiók vagy a szabadban, vagy üvegfallal ellátott házikóban vagy házilag készitett kis zárt helyen végeztetjük. Az alkalmazás időtartama 25—50 percz. Leghatásosabb időszak a tavasz és nyár, de végezhető napfürdő télen is fütött helyiségben. A fürdő hatása ebben nyilvánul, hogy a bőr fölmelegszik, véredényei kitágulnak s izzadás lép föl, mely állapot az alkalmazás egyes phásisainak időtartamával szabályozható. Miután a napfürdő végén a bőr véredényei tágultak, a procedurát a véredényeket összehuzódásra inditó vizművelettel kell befejezni, a mire hideg lemosások, hűvös fürdők, félfürdők vagy dussok alkalmasak. Első psoriatikus betegem, kinél a napfürdőket alkalmaztam, egy 23 éves hivatalnok volt, kinek édes anyja is psoriasisban szenvedett. Ezen jól fejlett, középszerűen táplált, vérszegény nyákhártyákat mutató fiatal férfi életében s most az egész testet szétszórtan plagueok és pánczélszerű nagyobb felületek alakjában boritó psoriasisnak nagy szerepe jutott, miután viselőjét a papi pályára, melyen már 2 évet töltött volt, hosszas gyógykezelés daczára és a katonai pályára anélkül is alkalmatlanná tette. A fürdőt 1902. májusban kezdtük 680 méter tengerszin feletti magasságu faluban. Az udvaron lefektettem a meztelen beteget egy szalmamatraczra. Az időjárás nagyon szeles lévén a bőr reaktiója lassan következett be, miután a szél a bőrt folyton lehütötte, úgy hogy négy széles deszkából összeverettem egy a szalmazsákot bekeritő és a beteget is befogadó rekeszt, melyet a házból előhozott — télen dupla ablakként használtatni szokott — úgynevezett külső ablakokkal befedtem. Ezen melegágyra emlékeztető üvegfedeles rekeszben csakhamar alkalmunk nyilt, a napsugár hatását tapasztalhatni. Az ép bőr részletek kipirosodnak, a testfelület felmelegszik, a betegen diffus izzadás lép fel, mely a psoriasis sűrű vastag pikkelyeit leáztatja, biborvörös bársonyos felületü, a szomszédos niveau felé emelkedő, nagy nedvező foltokat, mint a psoriasis helyét mutatva. A rekeszben olvasott hőmérsék az első 20 perczben 50 fok C.-nyit tesz ki, a beteg jól érzi magát. A hevenyészre a parciális vizlemosásra betanitott testvér befejezi a napfürdőt. Egy $^1/_2$ órai séta után a psoriatikus helyeket vékony száraz átlátszó rétegcse boritja, az ép bőr pirja engedett, hogy estefelé 5—6 órával a fürdő alkalmazása után ujból jelentkezzék, melynek magyarázatát csak később ismertem meg, mint a chemiai napsugarak hatását, mely az azonnal hatásukat kifejtő hősugarakkal szemben csak több óra után jut erythema alakjában kifejezésre. Mig a hő okozta erythema rendes napfürdő után, egy fél, egy óra alatt elmulik, addig a chemiai erythema hosszabb tartamu. Éjfél felé jár az idő, mire a beteg az erythema szokatlan érzése mellett elalszik. Másnapra a bőrpir nagyban mulott, mig a Finsen-féle concentrált fénynyel előidézett erythema napokig is fenáll, s mi délben ismét megkezdtük a fürdőt, hasonló eredménynyel, mint az elsőt azon különbséggel, hogy a plagueok kevésbé nedvezők. Harmadnegyed napra feltünik, hogy az ép bőr kezd pigmentalódni és a plagusok vesztenek bársonyos, duzzadt külsejükből s visszahuzódnak a bőr niveaujára. Ötöd-hatod nap lelapulnak, a szomszédos niveaunál mélyebben állók s atrophisált halvány bőrnek teszik benyomását, mely fehér sápadt foltnak tünik fel a barnitott, most már a napra alig reagáló ép bőr mellett. A kezelés további menete alatt a fehér foltokon — a psoriasis plaguejai helyén — jelenik meg a reaktiós erythema, mely pigmentatiót hagyva maga után a beteg bőrrészt az egészségestől felismerhetetlenné teszi. A kis foltok leghamarébb olvadnak bele az ép bőr barna nuanceaiba és lassan követik a nagyok.

A behatás tartama alatt a bőr küleme nagyban megváltozott. A száraz areoláris cyanosisban lévő bőr, lichen-psoriatika által ép részeiben is egyenlőtlenné téve, a kezelés folytán sima succulens, turgort is elasticitást eláruló képet mutat. A bőr tápláltsága bőredény beidegzése ezen jótékony befolyásában látom präventiv gyógyeljárását a psoriasisnak.

A Kryoskopiáról.

Irta: Dr. Fái Mátyás Miklós (Uj-Tátrafüred).

Tisztelt Uraim!

Egy ujabb fejezet, egy ujabb modernebb vizsgáló eljárás ismertetését óhajtom jelen alkalommal előadásom tárgyává tenni, hogy ezáltal lehetővé tegyem, hogy a vidéki tudományos testületek, társulatok között a szepes megyei orvos- és gyógyszerész-egyesület legyen úgyszólván az első, mely hazánkban ezen nemcsak tudományos, hanem gyakorlati kérdéssel is foglalkozik.

Ösmerve azt a jótékonyságot, azt a tudni-haladni vágyást, mely — az óriási elfoglaltság daczára — modern kérdések iránt szepesi kartársaim lelkületében ős idők óta fennáll (ezen állitásom igazolására szabad legyen utalnom azon számos nagynevű, kiváló, szepes megyei származásu férfiúra, kik a hazai tudományos és társadalmi közéletben oly jelentékeny polczra emelkedtek); ösmerve azt a mindenkor tapasztalt érdeklődést, melyet az ily irányu előadások Önökben felkeltettek; a legnagyobb örömmel és készséggel vállalkoztam — ügybuzgó titkárunk szives felhivása folytán — eme előadás megtartására.

T. U.! Qui bene diagnoscit, bene curat. A helyes diagnosis megállapitása igen sok esetben fontos, életbe vágó kérdés. Örömmel kell tehát üdvözölnünk minden olyan lépést, mely minket a pontos diagnosis felállitásához közelebb visz. Egy ilyen lépés, egy ilyen fontos gyakorlati jelentőséggel biró egészen uj eljárás inaugurálása bevitele az orvoslás tudományába nagy esemény. Nagy esemény — mint mondom — pláne, ha az az egész világ tudományos köreiben elismerésre talál, meghonosodik és polgárjogot nyer. Egy ilyen nagy horderejü vizsgálati eljárást vezetett be az orvostudományba hazánkfia: Korányi Sándor. Dicséretére elég legyen annyi, hogy ezen vizsgálati eljárás ma már az összes külföldi egyetemek vezető férfiai között meghonosodott és alkalmazást talál. Ez az u. n. Kryoskopia, mely tulajdonképen nem más, mint a test nedveinek töménységét, concentratióját

meghatározni megfagyasztás utján és a testi folyadékok, mint a minők a vér, a vizelet, az egyes izzadmányok, exsudatumok és transsudatumok egymáshoz való viszonyából következtetést levonni az egyes szervek állapotára, azoknak ép vagy kóros voltára.

Hogy szembeötlőbben illustráljam, felemlitek egy gyakorlati esetet. Pl. van egy betegnél féloldali vesetumor. Palpatio és vérvizelés vagy genyvizelés utján biztosan megállapitható, miután a többi symptómák is meg vannak. Vesetumort manapság csak radikális operatióval teljes kiirtással lehet eltávolitani és ez által az életet meghosszabbitani. Mily végtelenül fontos ily esetekben a Kryoskopia!

Ha minden további vizsgálat nélkül az ilyen beteget a műtő asztalra küldenők a nélkül, hogy előbb a másik vese működési állapotáról is teljes, biztos tájékozást kaphatnánk, bizony, bizony igen gyakran megtörténnék, hogy a sikerült műtét daczára is bekövetkeznék 2 hét mulva a halálos vég, ha a benhagyott ép vese nem birná ki a túlfeszitett munkát s beállana az uraemia. Ma már ilyesmi alig történik. Mert ma addig nem fogunk a beteg vese kiirtásához, mig a másik vesének ép voltát meg nem állapitjuk s épen ezen állapotban döntő szerepet visz a kryoskopikus vizsgálat.

Ez úgy történik, hogy köpölyözés utján nehány cm^3 vért veszünk a testből (legalkalmasabb a háton) s azt hűtőkészülékbe téve megfagyasztjuk. A fagyás pillanatában — vagyis a midőn beáll az átmenet a folyós állapotból a szilárd halmazállapotba — a mutató hőmérőben a higany oszlop hirtelen felszáll bizonyos pontig s megmutatja az úgynevezett fagypontot, mely minden nedvre nézve más és más, és a mely szorosan összefügg a különböző folyadékok sótartalmával, molecularis concentratiójával. Mennél nagyobb a sótartalom valamely folyadékban, annál gyorsabban fagy az meg. Igy a normalis vér fagypontja Korányi Sándor szerint — 0·56°. Ha a vér fagypontja egy vesetumoros betegnél — 0·60-át mutatna, akkor abból az tünnék ki, hogy a vese átjárhatósága, átbocsátási képessége meg van zavarva, azaz a vese nem ép. De nemcsak a vér fagypont emelkedéséből és sülyedéséből, hanem a vizelet fagypontjának ingadozásából is képesek vagyunk következtetéseket vonni a vese állapotára vonatkozólag. Es ezen eljárás gyakorlatilag könnyebben ki is vihető.

A vizelet fagypontjának megállapitása felvilágosit minket annak sótartalmáról és arról, mennyit képes filtrálni a vese a vér sóiból.

Mennél concentráltabb valamely vizelet, annál többet bir kiválasztani a vese; ellenben ha a vizelet molecularis concentratiója csekélyebb, akkor annál nagyobb a vese retentió képessége.

Ezen viszonyt $\frac{\Delta}{\text{Na. Cl.}}$ fejezi ki, mely képletes jele a fagypont és sótartalom közötti viszonynak.

A vegyvizsgáló laboratoriumok blanquettjain bizonyára többször látták már t. u. eme jelzést.

Ezen vizsgálati eljárás folytán csakhamar kifejlődött az urether catheterisálás technikailag nehéz műtéte. Nálunk leggyakorlottabb e téren Illyés Géza most kinevezendő docens, Berlinben Prof. Casper, Bécsben Kapsammer.

Mert az ilyen vizsgálatok megejtése végett külön kell felfogni minden egyes veséből lefolyó vizeletet az urether katheterizálás utján, nehogy azok a hólyagban keveredjenek.

Ezen fagyasztási eljárás azonban nemcsak a vesebetegségek terén, hanem mellhártyaizzadmányra, tejre stb. mind ki lett próbálva, sőt manapság az ásványvizek analysálásnál is a legfontosabb meghatározási mód annak molecularis concentratióját illetőleg.

A chemiai analysis ma már nem elegendő, ma már a physikalis chémiai módra van szükség, mert csak ezt mutatja a moleculák egyesülését, melyet mesterségesen előállitani nem tudunk, bár tudják az alkotrészek mennyiségét.

Eddig csak két hazai ásványvizünk lett ily módon analysálva és pedig a Salvator-viz külföldön, a baldóczi viz pedig a bpesti I. belgyógyászati klinikán szivességből Kövesi Géza tanársegéd által.

Természetesen még csak a jövőben fogunk ezen vizsgáló eljárásnak sokat köszönhetni, mert minden irányban még csak most folynak az eféle vizsgálatok és csak pár évtized mulva lesz egészen kiépitve, de azért illő, hogy már mi is tudomást vegyünk róla, annál is inkább, mert épen egyik hazánk fia szerzett vele magának elévülhetetlen érdemeket, s ezért voltam bátor szives figyelmüket reá felhivni.

Három érdekes sebézeti eset.

Dr. Polnisch Arthur.

Igen tisztelt uraim!

Három sebészeti esetre akarnám az igen tisztelt kartárs urak figyelmét igényben venni, melyek a maguk nemében nemcsak érdekesek és tanulságosak, de egyszersmind a ritka sebészeti esetekhez is tartoznak.

Az első eset, a melyet el akarok beszélni, egy Elefantiasis vulvae, egy 33 éves leánynál. Ez pedig nemcsak azért érdekes, mert ezen Hypertrophia igen ritka, hanem azért is, mert a kóros állapot, t. i. az álképlet óriási nagyságot ért el.

A mi klimánkban ezen Hypertrophia ritkaság, de török és perzsa nőknél gyakrabban fordul elő, afrikai vad törzseknél, úgy mint a buschmánok- és hottentotáknál a külső genitáliáknak nagyobbodása mindennapi dolog szokott lenni, de azoknál az embereknél az örökösödésnek is befolyása van.

A mi klimánkban előforduló Hypertrophia vagyis Elephantiasis vulvae okai többnyire gyakori sérülések, onania, de lobos állapotok is; — természetesen első helyen a Gonorrhoea és Juss (az elmondandó esetben a felsorolt okoknak egyike sem, de különösen gonorrhoea és syphilis — virgo intecta lévén — nem forgott fenn). Az elephantiasis lényege az, hogy a entis, a bőr alatti kötőszövet, de különösen a papillatext erősen növekedik (wuchert).

Schanta bécsi tanár gynäkologiájában találtam egy ily elephantiasist bemutató ábrát, a melyet Dr. Frank J. gablonczi orvos egy 53 éves asszonynál észlelt és operatióval távolitott el.

Az általam kezelt eset nem csak külső alakban hasonlit az emlitetthez, de nagyságára és súlyára nézve úgyszólván ugyanaz.

Frank esetében az álképlet 3·5, az én esetemben körülbelől 3 kilogrammot nyomott. Az ő esetében úgy mint az enyémben a nagy lábiák, a clitoris és a nymphák a hypertrophiában voltak bevonva.

A második eset egy nehéz hassérülés, a belek kiesésével komplikálva. A sérülés egy tehénszarv döfésétől eredt, a mely sérülés, daczára annak, hogy igen súlyos körülmények között jött létre, minden nagyobb incidens nélkül folyt le és úgyszólván per primam intentionem, alig 14 nap lefolyása alatt gyógyult meg.

A harmadik eset pedig azért érdekes, hogy egy 7 mm. átmérőjü revolvergolyó, a mely közvetlenül a jobb halántékba lett lőve, oly szerencsés utat tört magának, hogy az illetőnek nem csak élete maradt épségben, de fejének nemesebb részei — tekintve főleg a szemeket — azok sem szenvedtek kárt.

Ezen esetek történetét most sorrend szerint részletesen akarom elmondani, kapcsolatosan pedig az illető betegeket, illetve sérülteket bemutatni.

1900. évi junius hó 8-án egy lőcsei jómódú fuvaros házához lettem hiva azzal az üzenettel, hogy 33 éves leánya H. Anna fekvő beteg és most már oly rosszul van, hogy halálát minden perczben várják, mivel absolute se nem eszik, se nem alszik.

A szobába lépvén, orromat egy oly kellemetlen bűz ütötte meg, melyet akkor szoktunk érezni, mikor valami nagyobb seb korhadásnak indult. Az ágyon fekve egy korához képest, sápadt kinézésü, lesoványodott nőt találtam, a ki hozzá intézett kérdéseimre mindenféléket beszélt, csak tulajdonképeni bajáról nem akart szólani. Csak direkt kérdésemre, hogy biztosan valami kórhadozó sebe van, vallotta be az igazat és csak úgy tudtam arra birni, hogy baját megmutassa. A vizsgálatot megejtvén, lábai között egy körülbelül emberfej nagyságu piszkos daganatot találtam, a honnan a bűz eredt.

Ezen daganat lassan, a leánynak 14 éves korától fogva nőtt, de róla senkinek tudomása nem volt, mert a leány betegségét mindenki előtt eltitkolta, annyival is inkább, mivel 20 éves koráig az álképlet alig nőtt, de ezentúl növése oly annyira fokozódott, hogy 25 éves korában már olyan nagy volt, mint egy nagy alma. Akkor meg is gyuladt és gennyedésnek indult, de minden orvosi kezelés nélkül egy nehány hónapra magától meggyógyult. Ettől kezdve gyorsabb tempóban fejlődött baja és a mai óriási nagyságot érte el. A leány most már nem volt képes járni és egy fél év óta állandóan az ágyban feküdt.

Mivel láttam, hogy azt a daganatot másképen gyógykezelni nem lehet, csak operative eltávolitani, a leányt és apját arra birtam, hogy az itteni Herrmann Gusztáv-kórházba való felvétele végett a szükséges lépéseket megtegyék.

Elephantiasis vulvae
33 éves leánynál.

Ez meg is történt. 1900. évi junius 10-én 68-ik sorszám alatt a kórházban fel lett véve és 13-án általam és Dr. Bojárszky Béla valamint Dr. Bartsch Gusztáv kartárs urak segédkezése mellett meg lett operálva.

A leányt ugyan nem mutathatom be, mivel arra nem volt hajlandó és most úgy is csak az operatio után létre jött normalis állapotot látnók, de egy, az operatio előtt készült photographiát nyujthatok tisztelt hallgatóimnak megtekintés végett. A képből pedig világosan láthatják az urak nemcsak az álképlet nagyságát, de egyszersmind annak kinézését is.

A tumor felső felülete, ott a hol a külső szeméremtesthez volt nőve, majdnem síma, (itt-ott egy szőrszál) és egészséges bőr minden seb nélküli volt; az alsó rész ellenben csupa kakastaraj és gomba alakú, kisebb-nagyobb kinövésekkel volt borítva. A hátulsó fala pedig, a melyben felülről körülbelül 4 cmnyi távolságban az urethrának felső falát lehetett észrevenni, tele volt nagy kiterjedésű, korhadásnak indult sebbel, a melyek a bűzt terjesztették; ezek a sebek természetesen a bőr megrepedéséből, húggyal és bélsárral való bemocskolásából eredtek.

Az operátiót chloroform narkózisban hajtottuk végre és főczélunk mellett: tudniillik, hogy a daganatot eltávolítsuk, egyszersmind oly állapotot akartunk előteremteni, hogy az operátió után, lehetőleg normális legyen. Ez pedig oly módon sikerült, hogy a tumor gyökerénél, a hol a bőr amúgy is ép volt, egy körülbelül 5 cm. széles szegély körül lett metszve, a bőr lepreparálva és most a tumor tökéletesen ki lett irtva: mindamellett pedig az alsó falán levő húgycső megkiméltetett a tumorfelület lefejtése által. A csekély vérzés teljes csillapodása után az összevarráshoz láttunk, úgy hogy annak megtörténtével két új nagy lábium alakult. Ez a sebhely 8 nap alatt per primam begyógyúlt és a leány július 4-én, mint egészséges elbocsátatott és most tökéletesen egészséges; recidiva mostanáig nem lépett fel.

A második eset a következő:

R. I. dományi illetőségű 56 éves parasztasszony f. évi szeptember hó 22-én reggel 7 órakor teheneket hajtott a mezőre. E közben egy tehén megvadult, neki rohant és szarvával hasba döfte. Az asszony felbukott, de összeszedte magát és kilottyanó beleit kezével visszatartván, gyalog hazament. Hazaérve azonnal orvosi segélyért küldött és Dr. Bojárszky Béla úr körülbelül 12 órakor délben Dományra érkezvén a sebet provisorikusan bevarta és egy provisorikus kötést alkalmazott, de egyben ki is je-

lentette, hogy a megsérült asszony a lőcsei Herrmann Gusztáv-kórházba szállíttassék. Oda pedig egy levelet irt, hogy a mikor a sérült a kórházba érkezik, vétessék azonnal orvosi kezelés alá, mivel ő a megsebesültet csak provisorikusan volt képes kezelni. Este 7 órakor a kórházba érkezett beteget a 265-ik sorszám alatt felvettem. Az operátiós teremben a műtő asztalra fektettem a és a seb megtekintése végett a vérrel teljesen átázott kötést eltávolítottam. A seb, mely elémbe tárult, körülbelül három újnyira, párhuzamosan húzódott a Poupart-szalag fölött, egy keveset a linea albától jobbra; a mons veneris fölött kezdődött és a spina superior mellett végződött, szűcsvarattal, de csak a közepén összetartva.

Miután a sebből a vér kiszivárgott, én pedig a beteg állapotáról meggyőződést szerezni köteles voltam, a varatokat eltávolítottam és a sebet feltártam, a mikor a colon ascendensnek egy nagyobb része előre bukott. Miután a vért a hasból steril tupferekkel felszívtam, egy-két kisebb aludt vérdarabot eltávolítottam és tudomást szereztem arról, hogy az előbukott bélrész sérülést nem szenvedett, azt meleg 3% borvízzel lelocsoltam, a roncsolt sebszéleket ollóval kiegyenesítettem, azokat a hasürbe visszatoltam, egy, főzés által steril drainaget a hasürbe helyeztem el és végül a sebet praecise bevartam. A draint azért alkalmaztam, mert nem tehettem fel, hogy egy ily módon létrejött hassérülés — ismervén köznépünk tisztátlanságát — genyedés nélkül gyógyulni képes volna; de az eredmény egészen más lett. mert az asszony, a ki úgy lett kezelve mint egyáltalában minden hasmetszéssel összekötött operált, nyolcz nap alatt meggyógyúlt; csak a drainageokat tartó két szél igényelt némi kezelést, miután azt nyolcz nap múlva eltávolítottam. A test hőmérséklete csak az első három napon szállt fel 38° C-ig, különben 36° és 37° körül forgott A bélszelek az első naptól fogva mentek, széklés és pedig magától csak ötöd napra állott be, mivel a beteg annak megakadályozására ópiumot kapott. Ha tekintetbe vesszük az előzményeket, melyek hatása alatt az elbeszélt sérülés létrejött és azokat az eredménnyel szembeállítjuk, arra a konkluzióra kell jönnünk, hogy ez a határozottan fertőzött hassérülés másképen per primam intentionem nem gyógyulhatott volna, csak oly módon, hogy az előre bukott colonnak a hasürbe visszatolt része a sebszélekkel azonnal lobbossan — exsudatum által — összeragadt és íly módon a hasürt a külső levegőtől elzárván, a hashártyának általános lobbosodását megakadályozta.

A sérült asszony most már egészséges, saját lábán jött ide és az urak által megtekinthető.

A harmadik eset a következő:

R. K. 16 éves fiu öngyilkosságot kísérlett meg és egy 7 mm. öbnagyságú revolverrel jobb halántékon lőtte magát, a lövés után eszméletlenül terült el a földön.

Néhány óra mulva azonban magához tért és gyalogszerrel indúlt el a vernári hegyről, a hol az öngyilkossági kísérletet elkövette. Útközben két őrjáraton lévő finánczczal találkozott, a kikkel Szepes-Véghelyig ment, onnan pedig kocsin jött Lőcsére.

Dr. Rozsnyai kolléga úr mint első lett a sérülthez meghíva és őt a Herrmann Gusztáv kórházba küldte, a hol f. évi szeptember hó 7-én 255-ik sorszám alatt felvétetett. A sérült semmi fájdalomról nem panaszkodott.

A jobb halántékán borsó nagyságú lőtt sebhely volt, mely körül egy korona nagyságban a bőr behatolt puskapor szemcsék által meg volt barnulva, miután a lövés közvetlen közelből történt.

A sonda frontális irányban majdnem vizszintesen vagy 5 cmnyire hatolt be a sebcsatornába, tovább pedig semmilyen forgatás mellett sem volt vezethető. Mivel pedig a golyó nem találtatott meg (Röntgen-apparatus nem állt rendelkezésünkre) és a sebbe a legkisebb drainaget sem lehetett bevezetni, azt egyszerűen jodoform gazeval betömtem és bekötöttem.

A jobb szemet a vértől felduzzadt szemhéjjak teljesen elzárták, míg a bal szem most még semmi változást mutatott. Állitólag az orrából sok vér jött; a vizsgálat alkalmával azonban csakis aludt vér volt a két orrlyukban, melyet annál is inkább eltávolítottam, mert az orrüreget tükörrel meg akartam nézni, de semmi olyat, a mi a golyó hollétére mutatott volna, nem találtam. A szájgarat teljesen ép. Semmi agytünetek nincsenek. Mind két szemgolyó (bulbus) ép, a látóképesség mindkét szemen normális: tehát tükrözés elmaradt. Harmadnapra az első kötést el lett távolítva; a sebcsatorna genyedésnek indúl: a kötözés, különösen a gazenak a sebcsatornába való bevezetése igen fájdalmas a test temperatura 38° C. Ötöd napra: a sebesült rossz éjt töltött; nagy fajdalom, fejfájás, nagyobb mérvű genyedés; a bal szem is szemhéjjainak oedematicus megduzzadásától tökéletesen elzárt. — Ez a körülmény arra enged következtetni, hogy a golyó az összes arczcsontokat átfúrta és a másik oldalon állapodott meg. A

héjjak duzzadása a bal szemen épúgy mint a jobb szemen elmulott és a vizsgálat alkalmával most is mindkét szemének látóképessége teljesen normálisnak találtatott. A hőmérséklet 6. és 7. napra normális fokra szállott le és lőcsatorna teljes begyógyulásáig normális is maraet. A beteg október hó 16-án, tehát 38 napi kezelés után, tökéletesen egészséges állapotban hagyta el a kórházat. Ide hoztam őt megvizsgálás végett és ezennel bemutatom az uraknak.

Emlékbeszéd Dr. Kézmárszki Róbert felett.

Dr. Alexy János.

Az emberi életben előfordulnak bizonyos események, melyeknek visszhangja áthatja egész belsőnket, rezgésbe hozza szivünknek húrjait és tetszést vagy ellenszenvet szül, aszerint a mint kedélyünket vidámitja vagy a nagyfokú depressió alatt állván, lesujt bennünket.

Sajnos, a mai napon tragikus esemény elmélkedésébe kell bocsátkoznom; hiszen egy jó barátunk, egy jó kartársunk elbúcsúzott ezen árnyékvilágtól és örök pihenésre tért a férfikor azon éveiben, a midőn tehetségét, szakavatottságát és bő tapasztalatait a tudomány és közjó érdekében leginkább érvényesíthette volna

Ezen jó kartárs, ezen jó barát Dr. Kézsmárszky Róbert honvédezredorvos volt.

Az ő — aránylag véve — rövid élete szakasztott olyan, mint a szervezetünket képező sejt élete; ez is nő, fejlődik, de elérve fejlődésének tetőpontját, tovább nem tökéletesül, elfajul, elpusztul s leszáll az enyészet mindent elnyelő ölébe, ellentétben az anyag és az ős világerő megmaradásának elvével.

Pedig az emberi szervezet is anyag és életerőből áll, igaz csak életerőből, mert mihelytt az életerő elhagyja a testet, a test ugyan azon sorsnak van kitéve mint a bolygó, mely lassan kihül mozgása meglassul, eláll, megszűnvén erőközpont lenni más anyagba esik, más anyaggal vegyül, uj világot alkot; épp igy az ember is kihülvén s eltávozván belöle az összetartó erő, szétporlad, uj vegyülékké alakul, uj világnak lesz részévé

Különös, lesujtó ezen állítás, de akárhogy vesszük, mégis furcsa életünk fortúnája; meg se kérdez bennünket akarunk-e a világ millió és millió lényei között megjelenni és köztük tovább élni; azt sem kérdi, mikor akarjuk életünket egy másik, ismeretlennel felcserélni; s a mikor előre haladtunk és folytonos munka, küzködés, a létért való küzdelemmel véres verejtékezés közben oda jutottunk, hogy a megérdemelt pihenőre babérainkból

nyugágyat készíthetnénk magunknak: a kérlelhetetlen sors keze elragad, elvisz magával; rendesen azt mondjuk egy másik, egy jobbik hazába; de ki tudná megmondani milyen ez a haza? Nem alszik-e ki létünk végképen; vagy tudunk-e valamit arról hogy léteztünk; látjuk-e egymást a jobb hazában; megismerjük-e egymást s őrvendeni fogunk-e egymásnak? Lesz-e ott kárpótlás azért a sok szenvedésért, melyet az ember átélt?

Igen vagy nem? Ki tudná azt megmondani; hacsak Te megdicsőült nem mondod meg.

Átszellemült Kartársunk és Kedves Barátunk!

Ha költő volnék, akkor költői ihlettel ecsetelném erényeidet, jó tulajdonságaidat; ha szobrász volnék ujra teremtenélek, hogy a mai napon bemutathassalak eredetiségedben, valóságodban szerénységedben. Sajnos egyik sem lévén, csak gyenge szavakkal irhatlak le, a mint éltél és működtél.

Lelki szememmel még egyszer meg akarlak vizsgálni, hogy részint rövid tapasztalatomból, részint pedig ezen vizsgálat alapján logikai következtetést vonhassak.

Tudom nagyon jól, hogy szerény, igénytelen, feltűnést mellőző természeted ez ellen tiltakozik; de megbizásból eredő kötelességem ezt tennem.

Tapasztalatim és a vizsgálat eredménye azt deríti ki, hogy jó orvos, jó kartárs, áldott jó ember és jó hazafi voltál.

Hogy jó orvos voltál, arról tanuskodnak betegeid; fáradságot, türelmet nem kiméltél, ha kellett éjjelben és viharban siettél betegeidhez, enyhítetted fájdalmaikat és rendesen kellő sikerrel gyógyitottad, nem nézve arra, vájjon fáradozásod megfelelő recompensátióval jár-e. A honvédek nemcsak jó, lelkiismeretes orvost, hanem jószivű atyát találtak benned.

Jó kartárs voltál; arról mindnyájan, a kik csak ismertek, tanuskodhatunk. Több éven át volt szerencsém veled társalognom, de sohasem láthattam a mindenkor boldog, megelégedetett, nyugodt arczodon a kedélyi felháborodást. Mindenkor magasan lobogtattad a kollégialitás zászlaját; gondosan ápoltad a kartársi szellemet, az összetartást; lelkes tagja voltál egyesületünknek és gyűléseinken szivesen vettél részt s így kedves kötelességet teljesítek, ha rólad hálásan megemlékezünk s nevedet egyletünk évkönyvében megörökitjük.

Jószivű, szerény, megelégedett ember voltál s ezen kiváló tulajdonságaid talán legnagyobb hibáid is voltak. Mai napság a jószivűség, a becsület, a jellem és tisztességes kereset csak kisértésnek van kitéve. S igy nem csoda, ha Te, mint ezen jó tulajdonságok képviselője, elég gyakran érezted a kisértetet, a kihasználás kellemetlen hatását. Az avval járó kellemetlen következményt sohasem éreztetted másokkal, de én — a ki kedélyi állapotodat jól ismertem — ha mosolygásod ajkaidon mérséklődött es erőlködve hangzott, akkor rendesen konstatálhattam, hogy jószivűséged ellen insultus követtetett el.

Hogy jó hazafi voltál, bizonyítékra nem szorúl, hiszen hazádnak honvéde voltál a szó szoros értelmében és meghaltál hazádnak szolgálatában.

Dr. Kézsmárszky Róbert született 1848. november 16-án Szepesváralján. Atyja Kézsmárszky András rézműves, anyja született Rácz Amália volt; két nővére van, a kik most is élnek.

Gyermekéveiben szüleinek gondos felügyelete jó házi nevelésben részesült. A 7-ik életévétől kezdve Szepesváralján járt az elemi ev. népiskolába. Az elemi iskolában jó magaviseletű és nagyon szorgalmas tanuló volt. 1860-ban kezdte meg a középiskolát Lőcsén: az első évben 25 tanuló közül a hatodik volt, a második osztályban 21 tanuló közt az 5-ik. A III. és IV-ik osztályt szintén Lőcsén végezte. Az V. és VI. osztályt Debrecenben végezte; a VII. és VIII. osztályt Iglón járta és 1867-ben tette le az érettségit jó sikerrel. 21 éves korában iratkozott be a budapesti egyetemen s két évi szorgalmas tanulmányozás után Bécsbe ment, a hol folytatta tanulmányait és 1877-ben megszerezte orvosi oklevelét.

Az orvosi elméleti tudomány kellő magaslatán állván, megkezdte orvosi gyakorlatát Hunfalván és ott folytatta a közönség közmegelégedésére nyolcz éven át; 37 éves korában honvédorvos lett és szolgált legelőször Lőcsén, innen Budapestre a honvédelmi miniszteriumhoz került, a hol másfél évig volt; onnan ismét Lőcsére helyezték át. A honvédség Lőcséről Iglóra áthelyeztetvén, ott, majd Kolozsvárt és utoljára Szegeden szolgált.

Meghalt 1902. július hó 1-én Szegeden a katonai kórházban három havi betegség után.

Deák korában és pedig Lőcsén egy ízben tüdőgyulladása volt, mely betegség ezredorvos korában még kétszer lepte meg. Utolsó betegsége influenzaszerű tünetekkel kezdődött, a melyet állítólag a sorozáson szerzett meg; de úgy látszik, hogy az erős szivarokkal való visszaélés is befolyásolta egészségét.

Dr. Kézsmárszki Róbert sohasem volt barátja a hiu feltűnésnek, nem vágyódott tömjénre. Az ő lelkét kielégítette a végzett munka tudata. Nem káprázlatta a fény, nem izgatta a földi gyarló kincs, megelégedett önmagával s megnyugodott kötelessége érzetében és teljesítésében.

Erős lélekkel küzdötte végig a magyar orvos sorsát, dolgozott és szenvedett

Legyen könnyű a hant porai fölött!

Érdekes elmekórtani eset a törvényszéki orvosi praxisból vonatkozással az esküdtszéki intézményre.

Dr. Rozsnyai Bertalan.

A törvényszéki orvosi gyakorlat orvosi szempontból elég változatos mert a legkülönbözőbb esetek kerülnek orvosi észlelés alá. Tekintve, hogy a törvényszéki orvos állandó szakértője az igazságszolgáltatás első fórumának, a fennálló intézkedések hiányossága daczára ő mégis mint ilyen számos fontos bűnügyi vizsgálatba belefolyhat s tekintve, hogy a törvényszéki orvos elsődleges vizsgálatot úgy élőkön mint hullákon végez, valamint a mások által nyujtott elsődleges vizsgálati adatok alapján akár szóbelileg akár írásbelileg nyilatkozik, a működési köre ennélfogva oly sokoldalu és változatos, hogy az orvostudomány összes ágait felöleli.

A törvényszéki orvosi működés a mily komoly és felelőségteljes, ép oly nehezen megfejthető feladványt tűz gyakran az orvos elé, mivel itt nemcsak arra kell törekednünk, hogy az orvosi tudomány vívmányait az adott esetben felhasználjuk, hanem az orvosi adatokat, leirásokat és leleteket oly módon csoportosítva nyujtsuk, hogy ezek a laikus bíró előtt is érthetővé, számára hozzáférhetők s meggyőzők legyenek s hogy ezek alapján helyesen érvelt nyilatkozataink s kellő alapossággal indokolt véleményeink kellően méltányoltassanak és érvényesüljenek.

Csak előnyösnek mondható a törvényhozás azon intézkedése, hogy nyilatkozatainkat és véleményeinket a bíróság részéről fölmerült kételyek esetén egy szaktestület, — az igazságügyi orvosi tanács — felülbírálja, mely szaktestület véleményünket korrekt volta esetén megerősíti, ellen esetben megdönti.

De mindezek daczára elég gyakran látjuk, hogy a bíróság a tettesek elmebeli állapotaira vonatkozó és leghatározottabban formulázott szakvéleményeinket. de sőt még ezen felsőbb szaktestület véleményét is mellőzi, mert e téren a személyes impres-

siót többre becsüli, lévén neki ehhez joga, hogy véleményünket, mint a többi szakértők véleményét is szabad mérlegelése tárgyává teheti, ezeket tetszése szerint elfogadhatja vagy elvetheti.

Ha már a szakbiróság részéről tapasztalt ily mellőztetésünk nekünk kellemetlenül esik, mivel látszólag a tudományunk iránti bizalmatlanságot dokumentálja, úgy még kevésbbé barátkozhatunk meg ily fitymáló itélettel, ha ez a jogilag nem képzett s átlag az előbbinél alacsonyabb intellektuális niveaun álló ugynevezett esküdtszéki bíráktól hozatott, a kik judicatúránk szerint jelenleg a főbenjáró bünesetek jó nagy részénél többnyire végérvényes itéleket hoznak.

Az alábbiakban egy ily ugy orvosi, mint jogi szempontból érdekes esetet akarok közölni, melyben a leghatározottabban indokolt s az orvosi igazságügyi tanács által is approbált véleményünk teljesen elvettetett.

Az eset Lőcsén történt. URBAN GYÖRGY 47 éves, római katholikus, kőmives 1902. évi október hó 31-én este 7 óra tájban lakásán, a hol feleségével és ISTVÁN nevü 17 éves fiaval együtt volt, állítólag az előbbivel való rövid czivakodás után rátámadt a feleségére egy késsel s avval az anyjának segitségére és a dühöngő apja csitítására közbelépő fiát úgy megszúrta, hogy a kés a baloldali mellüregébe behatolt és az Aortát folytonosságában megszakitva, rögtöni elvérzési halálát előidézte. E rémes esetnek úgyszólván csak egy tanuja volt, és pedig St. G. nevü diák, ki közvetlenül az ablakon át látta hogy a tettes, a ki elötte is ittasnak látszott, az ökölbe fogott kést fia mellébe döfte s a ki nehány pillanatra összrogyott; az apja ezt látva fiához letérdepelt és azt látszólag költögetni kezdte. A büntett előzményeire nézve kipuhatoltatott, hogy a végzetes napon Lőcsén országos vásár volt, a mikor a vádlott és családja, mint a nép gyemekei, a kelleténél többet inni szoktak; az asszony ebédet nem főzött aznap s a vádlott egész nap nem evett semmit. Ő mint notorikusan ismert alkokolista nem dolgozott semmit s csak a fia által tartatta el magát s nevezett napon feleségével is csak azért czivakodott, mert ez a fia heti keresményét neki egészben át nem szolgáltatta. E napon összesen több mint egy és fél liter pálinkát és nehány deciliter tiszta szeszt is fogyasztott, s valamennyi tanu állítása szerint este meglehetős ittas volt. Közvetlen a bűntett elkövetése előtt a vádlott és hitvestársa között heves szóváltás és perpatvar volt. A tett elkövetése után a helyszínen megjelent K. P. csendőr a tettest a szoba melletti kamrában ka-

lapjával letakart arczczal fekve és látszólag alva találta; arra a felhivására, hogy kelljen fel, azt kérdezte, hogy »minek« és a csendőr azon kijelentésére, hogy börtönbe fogja bekisérni mondá: »hogy ő nem fél, akár hová mennek«. Bekisérés közben a csendőr neki azt jelezte: »hogy galád tettéért őt felakasztani fogják«, mire ő mosolyogva azt mondá: „ő attól nem fél, mert ő már fel volt akasztva". Hasonlóan vall több más, vádlottal a tett után konfrontált tanu, mindannyian feltünő közönyt és ittasságot konstatálva nála. A tettet követő éjjel vádlott a fogházban egész nyugodtan aludt. Reggel a fogházőröktől gonosz cselekménye felől megkérdeztetvén, erről mit sem tudott, s egyáltalában megelőző este viselt dolgaira nem tudott visszaemlékezni s csak arra emlékezett vissza, hogy feleségének este kenyéren szemére hányta, hogy neki sem ebédet sem pedig vacsorát nem főzött. Ezen leirt vallomásánál vádlott következetesen maradt s úgy másnap a rendőrségnél, mint hosszú vizsgálati fogsága alatt számtalanszor a vizsgáló biró előtt. vallomásai teljesen azonosak első nyilatkozatával, mind annyiszor beismeri tettét, de csak azért, mert mindannyian rámondják hogy maga ölte meg saját fiát.

Vádlott előéletére vonatkozólag számtalan tanu által beigazoltnak vehető, hogy ő iszákos, lusta és munkakerülő ember volt. Bűncselekménye elkövetése előtt két évvel dr. B. B. orvos őt Delirium tremensben gyógykezelte, s ezen időtől kezdve mindig általa tótul „SCHUM"-nak jelzett szédelgésszerü érzése volt a fejében, emlékező tehetsége pedig az utolsó két évben határozottan mindenképen megcsappant. Öröklésileg elme vagy idegbajra megterhelve nincsen. Somatikus állapotát illetőleg röviden a következők volnának figyelemre méltók. A magas termetü, közepes erős testalkotással és közepes tápláltsággal bíró egyén, bal szemén még fiatal korában lövés általi véletlen sérülés következtében megvakult. Keze ujjai, lába és nyelve remegnek, a térdreflex a rendesnél fokozottabb, az arczbarázdák elsimultak. Belsőleg chrónikus gyomorbélhurút és a máj túltengése konstatálható.

Vádlott előadó és dr. WEISZ SÁNDOR elsőd törvényszéki orvossal egyetemben a fogházban elmebeli állapotára nézve hosszasan megfigyeltetett és akkoriban és pedig 1903. február hó 25-én róla a következő szakvéleményt adtuk:

„Vélemény". A vizsgálatból és a periratok adataiból kiderül, hogy szándékos emberölés büntettével terhelt Urban György az

idült alkoholizmus bizonyos fokának van alávetve, mely ha nem is szünteti meg egyáltalában a szabad elhatározási képességet, mégis szülhet a psychikai behatások folytán oly perczet, melyben az öntudat teljesen felfüggesztve van és hogy a konkrét esetben Urban Györgynél ilyen öntudat felfüggesztés fenforgott s igy bűntettének kivitelénél akaratának szabad elhatározási képességévevel nem birt. Indokolás. A megfigyelés folyamán nyert adatok beigazolták, hogy a városszerte mint iszákos egyén ismert terhelt az alkoholizmusnak bizonyos fokában szenved és ezen állapot tüneteit képezik a rendellenes koponyaalkotás, a renyhén reagáló pupilla, a szemkötőhártyák beöveltsége, a nyelv fibrilláris remegése és a fogak lenyomatai a bevont nyelven, a máj nagyobbodása, a jobb arczfél hiányos beidegzése és a jobb orrszáj barázdájának elsimultsága, keze ujjainak reszketése, az igen élénk térdreflex, bőrének fonnyadt volta és piszkos-sárgás szine, a szivműködés fokozódottsága, a máj és gyomortáj nyomásra való érzékenysége, a vizsgálat első szakában előfordult tévészmék és hallucinációk, nyugtalan álma és étvágytalansága. Tapasztalás szerint ilyen alkoholos alapon alkoholkicsapongás folytán könnyen kifejlődhetnek az öntudat zavarai vagy az öntudatlanság állapota reá következő emlékezés hiányával. És tényleg látjuk a periratokból, hogy terheltnél két év előtt ily állapot orvos által megfigyeltetett (napló 42.), ki a betegen az alkoholismusból eredő elmezavarodottságot megállapitotta, mely közben a beteg részvétlenül feküdt, megszólításra nem reagált, időnként félelmében felkiált, az ágyból ki akar ugrani, mert az ajtón ülő három ördög ijesztgette s. t. b. Fennforgó esetünkben tudjuk, hogy a terhelt a végzetes napon, október 31-én aránylag sok pálinkát, sőt tiszta spiritust is fogyasztott és pedig, mint a periratokból kitűnik éhgyomorra fogyasztott, mely körülmény kiemelendő, mert az alkohol káros hatása tapasztalat szerint akkor sokkal könnyebben és gyorsabban szokott beállani; továbbá hogy a terhelttel érintkezett tanúk a bűncselekmény idejében illetve közvetlenül utána többé kevésbbé észlelték nála az ittasságot. Megállapítható, hogy terhelt és fia között, kit szeretett és a ki őt és családját támogatta, keresményének legnagyobb részét rájuk forditván a tett előtt tulajdonképen összezördülés nem is volt és vádlottnak hirtelen beálló erőszakos vad kitörése minden lélektani alapot nélkülözött. Tekintetbe véve továbbá a vádlottnak a tett utáni viselkedését, hogy ő mint ha semmi sem történt volna, közvetlen a rémes jelenet után a háló kamrában lefeküdt és valószinűleg azonnal el

is aludt és a mikor a csendőrök felköltötték, teljes közönyt tanusitott s felszólítatván, hogy keljen fel, azt kérdezte: hogy „minek"? (napló 36. 24.), mikor pedig a törvényszéki fogházba bekisértetvén látta, hogy külön sötét zárkába csukják, csodálkozva kérdezte a fogházőröktől „olyan nagy bűntettet követett-e el, hogy egyedül kell maradnia?" és azután egész éjjelen át aludt (napló 41. 43.), másnap reggel pedig mikor neki ujból mondták, hogy a fiát agyonszúrta, egész testében megrezzent, mely viselkedés arra mutat, hogy tényleg bűncselekményének tudatában nem volt. Tekintettettel továbbá a vádlottnak vallomásaiból következetesen kitűnő s a bűntett lefolyására és idejére vonatkozó teljesen hiányzó emlékezetére, hogy ezen amnesia oly teljes, hogy az ezen időben megtörtént legkisebb és jelentéktelen dolgokra éppenúgy nem emlékszik, mint maga a bűncselekményre, ugy hogy ez tényleg „mint a lyukasztó vas egy határozottan és élesen körülirt emlékezetbeli hiányt teremtett", hogy végre a bűncselekményét, melyről mit sem tud, nem tagadja, nem lehet kételkedni annak valóságában, minthogy mindezen tények oly annyira jellegzetesek az öntudat felfüggesztésére, a múló öntudatlanságra, a szellemi automatismusra. A adatok összesége s maga a józan ítélőképességet nélkülöző brutális és természetellenes bűntett azt bizonyitják, hogy Urban György a bűncselekményt teljesen beszámithatatlan állapotban követte el. Figyelemmel arra, hogg az alkoholismus tünetei vádlottnál 4 hónapi letartóztatása alatt a szeszes italok megvonása mellett meglehetősen vissza fejlődtek s hogy a terheltnél az alkohollal való folytatólagos visszaélésből psychikai téren mélyen ható elfajulások még nem fejlődtek, véleményünk szerint tébolydába való elhelyezése ez idő szerint mellőzendő az esetben, ha szabadlábra helyeztetnék. Lőcse, 1903. február 25-én. dr. Weisz Sándor, törvényszéki orvos m. p. dr. Rozsnyai Bertalan, törvényszéki orvos m. p."

A kir. törvényszék vádtanácsa 1903. március hó 7-én kelt 2626/903 számú határozata szerint ezen eléggé indokolt véleményünket, mivel figyelemmel a vizsgálat egyébb adataira annak helyességéhez kétség fért, nem fogadta el és azt felülbirálás végett a bűniratokkal kapcsolatban a 25926/90 I. M. rendelet értelmében az igazságügyi orvosi tanácshoz utasitotta. Az igazságügyi orvosi tanács 1903. március hó 27-én kelt 71 sz. a. véleményünkről a következő felülbírálatot adta:

»Vélemény. A kir. törvényszéki orvosok 1903. február hó 25-én kiállitott véleményes jelentésükben (47 n. sz.) felhozzák,

hogy Urban György a szeszes italokat több év óta nagyobb mennyiségben élvezte s a városban általánosan mint iszákos embert ismerik. A szakértő orvosok által a terheltnél konstatált egyes tünetek, mint: a jobb láta renyhébb reaktiója, a jobb arczfél hiányosabb innerváltsága, a nyelv bevontsága, a rajta észlelhető foglenyomatok és erős fibrilláris reszketés, a szem kötőhártyáinak belöveltsége, a kezek ujjainak remegése, az igen élénk térdreflex, a fonyadt arczbőr, a rendesnél nagyobb májtompulat, a máj és gyomortájnak érzékenysége, a behúnyt szemmel való ingadozás, az apathiás arczkifejezés, a fejzúgás, hanghallás, zavart alvás, az állatok és ördögök látása az alkoholismus chronikus fenforgása mellett bizonyitanak. De a szeszes italok behatására be következő kóros reactiók az alkoholos mérgezést erősiti meg terheltnél a bűntett előtt már jóval előbb dr. Bojárszky Béla gyakorló orvos által észlelt kóros állapot; a félelmi érzések, izgatottság, nyugtalanság, hallucinációk és pedig ördöglátás (42 n. sz.). Ezen adatok szerint Urban György szervezeti és szellemi ellentálló képessége meg volt gyengitve s ily alapon néha csekélyebb szeszes ital mennyiség is képes az öntudatot megzavarni. A periratokból az tünik ki, hogy Urban György a bűncselekmény napján többször ivott szeszes italt és pedig a szervezetre legkártékonyabban ható közönséges spiritust. A kihallgatott tanuk, habár a fokozatot illetőleg nem is összhangzóan, de mindannyian észlelték nála az itasságot. Habár az ittasságnál észlelhető külső jelek nem állanak mindig arányban a részegség fokával, több tanu az eset elbirálására nézve igen fontos adatot szolgáltat. Igy Králik Pál csendőr, a ki a letartóztatás eszközlése végett a tett színhelyén megjelent, Urban Györgyöt valami szalmazsákfélén kalapjával befedett arczczal fekve találta, mintha aludnék és felszólítására, hogy kelljen fel, azt felelte: minek? s útközben mosolyogva azt válaszolta, hogy az akasztástól nem fél, mert ő már fel volt akasztva (36 n. sz.) A többi tanu is egykedvünek látta a terheltet, a bűncselekmény tudatából kifejlődni szokott minden kedélyi, erkölcsi visszhatás nélkül. Zsiga József fogházőrmester szerint (41 n. sz.) midőn a terhelt a sötét zárkában egyedül maradt, azt kérdezte, olyan bűnt követett-e el, hogy egyedül kell maradnia. Vattay István börtönőrre meg épen a terhelt bekisértetése alkalmával azt a benyomást tette, hogy erősen részeg volt, zavartan beszélt. A zárkában történt elcsukatáskor azonnal lefeküdt és csendes volt. Vattay később látta, hogy csendesen aludt. — Ily módon látjuk, hogy terhelt, mint a szeszes italok élvezete következtében már régebben elgyengült szervezetű, idegrendszerű egyén a bűntett előtt több pálinkát ivott, házsártoskodott (a vásárra menet alatt), majd lecsillapodott, otthon egy ideig csendesen viselte magát s aztán hirtelen fellobbant, nejének rohanva késével s a nejét védő fiát szúrta agyon. Ezen rohamszerű kitörését a kimerülés majd álom oldotta, a melyből felrázva nem tudott a történtek felöl tájékozódni s homályos öntudattal kisérték be a fogházba is, a mit bűncselekménye és az ebből kifolyó következmények jelentőségének fel nem ismerésére való nyilatkozatai, közönyös, részvétlen, sőt egy ízben derült magaviselete bizonyítanak, úgyszintén az a körülmény is, hogy a letartóztatás után a zárkában nyugodtan el tudott aludni. Ha ezen adatok mellett figyelemmel vagyunk még a terhelt őszintének imponáló vallomásaira s az azokból kitünő emlékezetbeli hiányokra, a bűncselekménynek alig számbavehető lélektani indokaira (a terhelt a család egyik keresőjét, anyagi támogatóját támadta meg csekély ok miatt), az összhangzó momentumok oly csoportosulását látjuk, a melyből következtethető, hogy Urban György bűnvádi cselekményét öntudatlan állapotban követte el s igy akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt. A terheltnek, mint iszákosságra hajlamos egyennek állandó rendőri felügyelet alatt tartása lenne indokolt. Budapest, 1903. évi márczius hó 27-én. Réczey Imre m. p. alelnök, dr. Schaechter Miksa m. p. jegyző.

Daczára azonban, hogy az igazságügyi orvosi tanács a beszámíthatlanságban konkludáló véleményünket fényesen igazolta, a kir. közvádló vádiratában a többi közt a következőképen érvel:

»Igaz ugyan, hogy a vizsgálat során beszerzett orvostörvényszéki és az igazságügyi orvosi tanács véleménye szerint »következtethető«, hogy Urban György bűnvádi cselekményét öntudatlan állapotban követte el s igy akaratának szabad elhatározóképességével nem birt, ámde tekintve, hogy ezen orvosi vélemények alapjául több oly körülmény vétetett, melyek igazolva egyáltalán nem lettek, mint például, kogy terheltet városszerte iszákos embernek tartják, hogy kérdéses napon nem pálinkát, hanem spiritust és nagy mennyiségben ivott, hogy a terhelt a cselekmény elkövetése után teljesen közönyös és egyhangú volt stb., — tekintve továbbá azon egybehangzó vallomásaira, hogy terhelt nem részeg, hanem csupán kevésé ittasnak látszott, kétségtelen, hogy Urban György fenti cselekményének elkövetésekor akaratának szabad elhatározási képességével bírt s öntudatosan

ejtette a szúrást. Minthogy ezek szerint a fentnevezett terhelttel szemben a btk. 279 §-ában meghatározott és a 281 § 1. bekezdése szerint minősülő szándékos emberölés bűntettének jelenségei forognak fenn s ennek elbírálására a bp. 16. §. és az 1897: XXXIV. t. czikk 15. §. értelmében a lőcsei kir. törvényszék illetékes, minthogy továbbá a terhelt szökésétől az alkalmazandó büntetés előreláthatő nagyságánál fogva alaposan lehet tartanni, ezeknél fogva a vád és az indítvány törvényszerűen indokolt«.

A kir. törvényszék vádtanácsa 1903. május 16-án ujra tartott ülésében a kir. közvádló vádiratát magáévá tévén, Urban György terheltet a btkv. 279. §-ába ütköző és a btkv. 281. §. 1 bekezdése szerint minősülő szándékos emberölés bűntette miatt vád alá helyezte és az ügy elintézését a kir. esküdtszékhez utasítja.

Az esküdtszéki főtárgyalás november 2-án és 3-án megtartatott a megidézett 25 tanu 1 — 2 kivételével vádlottat iszákos és korhely embernek tartja, a kérdéses nap folyamán italtól felhevültnek, a bűntett elkövetése előtt pedig határozottan ittasnak és a bűntett elkövetése után is majdnem egyhangulag mint nem egészen magánál levőnek, vagyis zavarodottnak minősiti.

Előadó és dr. Weisz Sándor törvényszéki orvos szóbeli referátumaikban a vádlott beszámithatóságát illetőleg fentartják a vizsgálat során tett azon véleményüket, hogy vádlott idült alkoholista s a terhére rótt bűncselekmény elkövetése pillanatában oly fokú psychikai behatás alatt állott, hogy öntudatlanságát előidézte, miért is akkor akarata szabad elhatározási képességének birtokában nem volt.

Az esküdtszéki perrendtartás értelmében, a közvádló és a védelem előterjesztése alapján az esküdtszékhez ietézendő következő kérdésekben állapodott meg:

»I-ső főkérdés: Bűnös-e vádlott Urban György abban, hogy fiát, Urban Istvánt Lőcsén 1902. október 31-én este felé, körül-5 és 6 óra között a bűnjelként lefoglalt késsel, mellébe intézett szúrással, szándékosan, de nem előre megfontoltan megölte? Igen vagy nem? II. Mellékkérdés: Ha igen: Az az napon élvezett szeszes italok, avagy az idült alkoholismusnak oly foka folytán előidézett öntudatlan állapotban, avagy oly elmezavart állapotban követte-e el vádlott az első kérdésben körülírt bűncselekményt, hogy e miatt akaratának szabad elhatározási képességével nem bírt? Igen vagy nem? Ha az első főkérdésre igennel, a második kérdésre nemmel felelnek, III. mellékérdés: Urban György vádlott ölési szándéka erős felindulásban keletkezett-e és rögtön végre is hajtatott-e, mely erős felindulást az idézte elő, hogy az nap élvezett szeszes italok folytán felhevült, hogy nejével veszekedett és hogy fia anya védelmére kelt? Igen vagy nem?

A közvádló kir. ügyész a bünösség kérdésére vonatkozó hosszas vádbeszédében a törvényszéki orvosok és az igazságügyi orvosi tanács vádlottnak a szóban forgó bűncselekményére vonatkozó s beszámithatatlanságban konkludáló véleményét megcáfolja, azt tévesnek minősíti s ezen kijelentését azáltal bizonyítani igyekszik, mivel egyes tanuk állítása szerint vádlott a bűntettet megelőzőleg nem volt teljesen ittas és mivel St. G. koronatanu vallomása szerint a szúrás után fiára leborult s azt mintegy költögetni kezdte, a vádlott e ténykedésében bizonyos megbánást, tehát öntudatot látni vél, maga a szúrás pedig ezen tanu állítása szerint »bizonyos határozottsággal« ejtetett volna, a minő részeg embernél föl nem tételezhető. Ezen nyomatékos érvelései alapján kéri az esküdteket, hogy a föltett kérdések elsejére igennel s a másodikra pedig nemmel feleljenek.

Dr. L. M. védő ezzel szemben a törvényszéki orvosok és és az igazságügyi orvosi tanács véleményére támaszkodva nagy hévvel bizonyítja, hogy vádlott a bűncselekmény elkövetése pillanatában öntudatlan állapotban volt. különös indokul felhozza, hogy az orvosok véleménye szerint vádlott idült alkoholista s hogy nála pillanatnyi elmezavarodottság nemcsak nagyobb menynyiségű szesz élvezete, de különös psychikai behatások folytán is állhat elő, mint harag, ijedelem stb. már bizonyított tény, hogy vádlott cselekménye előtt fel volt indulva s hogy két évvel ezelőtt dr. B. B. is konstalt nála ily abnormis állapotot. Kéri az az esküdteket hogy a második számu kérdésre igennel feleljenek.

A 12 tagból álló esküdtszék az első kérdésre igenlő választ s pedig hétnél több szavazattal adott, mig a második és a harmadik kérdésre nemmel illetve igennel felelt.

A kir. törvényszék az esküdtek ezen verdiktje alapján Urban Györgyöt a btk. 279. §-ába ütköző s a btk. 281. § első bekezdése szerint minősülő erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés bűntette miatt 5 évi fegyházbüntetésre s 5 évi hivatalvesztésre itélte.

Az itélet jogerős lett, miután a kir. Curia az a védő részéről alaki hibák miatt beadott semmiségi panaszt elvetette s e büntetését Urban jelenleg tudomásom szerint Lipótvárott tölti.

Ezen letárgyalt bűnügynek orvosi szempontból való kritikai fejtegetésébe bocsátkozva önkéntelenül az elmekórtannak s főleg ennek büntetőjogi oldalának az esküdtszéki intézménynyel szemben látszólag labilisen imponáló erejéről elmélkednünk kell.

Az elmekórtan, mint az orvosi tudomány egyik lényeges ága e tudomány többi ágával párhuzamosan halad előre tökéletesedése felé, de minthogy abstract tudomány, ennek vívmányai a nagyközönség előtt kevésbé ismeretesek, mint p. o. a sebészeté, s minthogy megértésükhöz a puszta józan logikánál mégis valamivel magasabb intellektuális fokozat szükséges, úgy a laikus közönség részéről az őt megillető méltánylásban még nem részesül.

Nem tagadhatjuk azonban, hogy a törvényszéki elmekórtannak büntetőjogi kritériumai egyes esetekben gyönge pilléreken nyugvók, s minthogy ily eseteknél rendszerint a tettes beszámíthatósága vagyis felelősség tétele tárgyában véleményt nyilvánítani hivatva vagyunk, ezen véleményünk horderejének s a ránk háramló felelőség tudatában itt bátran tudományunk ez esetben még nem tisztázott s homályos tételeire hivatkozva sem egyik sem sem másik irányban positiv véleményt ne adjunk, hanem csak egyszerűen a pro és contra tényeket csoportositva a bíró bölcseségére bízzuk az »in dubiis mitiis« elvének alkalmazását.

Ámde a konkrét eset nem tartozott az ilyen nehezen megfejthető problémák közzé és elintéztetése bűnvádi perrendtartásunk értelmében nem hivatásos bírákra, hanem az ugynevezett esküdtszékre bizatott.

Az esküdtszéki intézmény vagyis a népbíráskodás a többi kulturállam példájára igazságszolgáltatásunkban 1900. január 1-je óta be van hozva és azon sarkalatos elven alapszik, hogy vádlott bűnösségének megállapítása tekintetében egy 12 nem szakbíróból álló s a társadalom minden rétegéből sorshúzás utján összeállitott testület, az úgynevezett esküdtszék itélkezik. Ily esküdtszék tagja minden irni olvasni tudó s az állam hivatalos nyelvét beszélő honpolgár lehetvén s miután különben is az esküdtszék összeállításánál úgy a közvád mint a védelem részéről nagyobb mérvű elvetési jog gyakorolható, könnyen megeshetik, hogy valamely nehezen megoldható és bizonyos distinguáló képességet követelő tétel elbirálása a társadalom alsóbb rétegeiből összállíttott s ennélfogva alacsony intellektuális niveaun álló esküdtszékre van bízva. Hogy ily esküdtszéknél azután feladata megoldásakor bizonyos személyi impressiók, a közvádlónak vagy a védőnek nagyobb oratorikus és előadói képessége avagy pedig a bűnügy

egyes epizódjainak emlitettek egyike vagy másika részéről élénk színekben való ecsetelése s demonstrálása egész jóhiszeműleg mérvadók lesznek, több mint valószínű!

Az előadott esetben nagyban befolyásolta az esküdteket a közvádló kir. ügyésznek vádbeszédje végén ugynevezett »Schlager« gyanánt használt s nagy hangsulyozással festett az a jelenet, a mikor az atyja az általa leszúrt fiára borul, ezt felrázza s mintegy költögetni kezdi; a tettes ezen ténykedésében a tettesnek magába szállását, megbánását s ennélfogva öntudatot látni vél. Mi elmebúvárok adott és konkrét esetben is ily ténykedésben korántsem ön és czéltudatos megbánást, hanem egy egyszerűen ösztönszerüleg s automatikusan végzett cselekményt pillantottunk, mely tekintetben azonban az esküdtek verdiktjük szerint nekünk hitelt nem adva, vádlottatt közvetlen a tett után s ebből visszafolyólag a tett elkövetése pillanatában is akarata szabad rendelkezési képességével bírónak minősitették.

Hogy társadalmi szempontból praktikusabb és czélszerűbb is ily s esetleg még gyógyitható gonosztevőket internáltatásuk által az emberiségre nézve ártalmatlanná tenni, kétséget nem szenvedhet, de tudományunk ily esetben mindig csorbát szenved.

Az előadottakból végkonklusióképen bátran koczkáztathatjuk azt az állítást, hogy kétes elmebeli állapotok büntetőjogi elbírálását esküdtszékeinkre bízni ez idő szerint még korai, hanem ezek kizárólag a hivatásuknál fogva bizonyos psychopathologikus ismeretekkel rendelkező szakbírákra utasitassanak.

Jegyzőkönyv

felvétetett a »szepesi orvos-gyógyszerész egylet özvegyei s árvái számára létesített nyugdíjintézetének« 1904. évi június hó 22-én Ótátrafüreden tartott rendes közgyűlésén.

JELEN LEVŐK:

Dr. Lorx Sándor elnök, Dr. Tátray Gergely pénztáros, Dr. Szász Ágoston jegyző, továbbá Dr. Schön Leo, Dr. Alexander Béla, Dr. Daitsch Ede, Dr. Weisz Sándor és Dr. Neubauer Lajos tagok.

Elnök szivélyesen üdvözli a megjelenteket s ismételten a fölötti elkeseredésének ad kifejezést, hogy a nyugdíjintézetbe az utolsó években senkisem lépett be, holott annak nemcsak áldásos, de előnyös működését következő adatokkal ecseteli:

A nyugdijintézet keletkezése óta az özvegyeket 16.204 koronával segítette, holott elhúnyt férjeik, boldogult kartársaink ez összegre csupán 3780 koronát fizettek be, még pedig következő arányban: Dr. Édeskuthyné kapott 1019 K. 76 fillért, férje befizetett 260 K-át. Kalmár Bertalanné kapott eddig 4510 K-át, férje befizetett 560 K-át. Kosch Sándorné kapott 2670 K-át, férje befizetett 560 K-át. Dr. Krompecher Sándorné kapott eddig 3210 K-át, férje befizetett 620 K-át. Serfel Aurélné kapott 1472 K-át, férje befizetett 700 K-át. Dr. Szontágh Miklósné kapott eddig 1000 K-át, férje befizetett 400 K-át. Weisz Jánosné kapott eddig 2030 K-át, férje befizetett 680 K-át.

Ezeket előrebocsátva elnök a közgyűlést határozatképesnek és megnyitottnak nyilvánítja s jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Dr. Neubauer Lajos és Dr. Daitsch Ede kartársakat kéri fel.

2. Elnök jelenti, hogy a mult 1903. évi zárszámadások s a nyugdíjintézeti pénztár az 1904. március hó 13-án tartott választmányi ülésen vizsgáltattak meg; bemutatja a választmányi ülés jegyzőkönyvét és a pénztár mérlegét.

Ezekből kitűnik, hogy a nyugdíjintézet 37020 K. 60 f. vagyonnal bír s a mult évihez képest 978 K. 89 f. szaporodást tüntet fel.

Örvendetes tudomásul szolgál s a pénztárnoknak a felmentvény megadása mellett jegyzőkönyvi köszönet szavaztatik.

3. Felolvastatik s elfogadtatik a választmány azon indítványa, hogy a nyugdíjra jogosult négy özvegynek, nevezetesen Weisz Jánosnénak, Kalmár Bertalannénak, Dr. Krompecher Sándornénak és Dr. Szontágh Miklósnénak az 1904. évre egyenként 250 K-nyi nyugdíj állapitassék meg, mely összeg két félévi részletben: június 30-án és deczember 31-én fizetessék ki; az ez évi összbevételből fenmaradó 421 K. 52 f. pedig a vagyon szaporitására forditassék.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Kmf.

Dr. Szász Ágoston s. k.
nyugdíjintézeti jegyző.

Dr. Lorx Sándor s. k.
nyugdíjintézeti elnök

Hitelesítjük:

Dr. Neubauer Lajos s. k.
Dr. Daitsch Ede s. k.

TARTALOM:

Oldal

1. A „Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület“ 1904. junius hó 22-én Tátrafüreden tartott tavaszi rendes gyűlés jegyzőkönyve ... 3
2. A „Szepesi orvos-gyógyszerész egyesület“ 1904-ik évi augusztus hó 20-án Dr. Schön Leo 50 évi orvostudori jubileuma alkalmából, Szepesváralján tartott díszgyűlés jegyzőkönyve ... 8
3. A „Szepes megyei orvos-gyógyszerész egyesület“ 1904. október hó 26-án Lőcsén tartott közgyűlés jegyzőkönyve ... 12
4. Dr. Jármay László: A Tátra fejlődése ... 19
5. Dr. Gühr Mihály: Napfürdők alkalmazása psoriasis vulgaris ellen ... 29
6. Dr. Fái Mátyás Miklós (Uj-Tátrafüred): A Kryoskopiáról ... 32
7. Dr. Polnisch Arthur: Három érdekes sebészeti eset ... 35
8. Dr. Alexy János: Emlékbeszéd Dr. Kézmárszki Róbert felett ... 41
9. Dr. Rozsnyai Bertalan: Érdekes elmekórtani eset a törvényszéki orvosi praxisból vonatkozással az esküdtszéki intézményre ... 45
10. Jegyzőkönyv felvétetett a „szepesi orvos-gyógyszerész egylet özvegyei s árvái számára létesitett nyugdíjintézetének“ 1904. évi junius hó 22-én Ótátrafüreden tartott rendes közgyűlésén ... 56